

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı

**ERGENLERDE ANNE BABA ALGISI, UYUM DÜZEYİ
VE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIM İLİŞKİSİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kıymet YAMAN

145180116

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ercan KOCAYÖRÜK

İstanbul, 2017

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı

**ERGENLERDE ANNE BABA ALGISI, UYUM DÜZEYİ
VE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIM İLİŞKİSİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Kıymet YAMAN

KABUL VE ONAY

Kıymet YAMAN tarafından hazırlanan “Ergenlerde Anne Baba Algısı, Uyum Düzeyi Ve Problemlerle İnternet Kullanımı” başlıklı bu çalışma, Savunma Sınavı /.... 2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

Danışman

Üye:

Üye:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve şekillerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Ergenlerde Anne Baba Algısı, Uyum Düzeyi Ve Problemlerle İnternet Kullanım” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Kıymet YAMAN

ONAY

Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezim yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Kıymet YAMAN

ÖNSÖZ

Ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları ve uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediğim bu araştırmamın, eğitimcilere, ebeveynlere, psikolojik danışmanlara ve konuyla ilgili yapılacak her türlü çalışmaya katkı sağlamasını umuyorum.

Çalışmam boyunca bilgi birikimi ve tecrübesiyle bana yol gösteren, sabır ve anlayışından dolayı başta tez danışmanım saygıdeğer Doç.Dr.Ercan Kocayörük'e katkıları ve emekleri için sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Bu vesile ile bugünlere gelmemde emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim hayatımın her aşamasında yanımda ve gücünü hissettiğim sevgili anneme, varlığıyla bana huzur veren anneanneme, Psikoloji lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca kendi önceliklerini bir kenara bırakıp bana her konuda katkı sağlayan anlayışı ve desteğini esirgemeyen sevgili eşime teşekkürlerimi borç bilirim.

ÖZET

ERGENLERDE ANNE BABA ALGISI, UYUM DÜZEYİ VE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI

Kıymet YAMAN

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Danışman: Doç.Dr.Ercan Kocayörük

Ağustos, 2017 - 99 sayfa

Teknolojinin hızla ilerlemesi ile birlikte internetin kullanımı da hayatın vazgeçilmez gerekliliklerinden biri olmuştur. Özellikle risk grubu olarak ergenlerde internet kullanım sıklığı ve buna bağlı olarak problemlerli internet kullanımı her geçen gün artmaktadır. Bu çalışmada problemlerli internet kullanımı ile ergenlerin anne baba algısı ve uyum düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını araştırmak amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2016- 2017 eğitim ve öğretim yılında İstanbul ili Avcılar ilçesinde liselerde eğitim gören 9. 10. 11. ve 12. sınıf 400 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma da Kişisel Bilgi Formu, Robbins Anne Baba Algı Ölçeği, Reynolds Ergen Uyum Envanteri, Problemlerli İnternet Kullanım Ölçeği kullanılmıştır.

Problemlerli İnternet Kullanımı artarken Anne Baba Algısı azalmaktadır. Problemlerli İnternet Kullanımı ile Anne Baba Algısı arasında zayıf ve ters ilişki bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Problemlerli İnternet Kullanımı, Anne-Baba Tutumu, Anne-Baba Algısı, Ergenlerde Uyum

ABSTRACT

PERCEPTION OF PARENTS, ADAPTATION AND PROBLEMATIC INTERNET USAGE IN ADOLESCENTS

Kıymet YAMAN

Master Thesis, Psychology Department

Supervisor: Dr. Ercan KOCAYÖRÜK

August, 2017- 99 Page

Internet usage is irrevocable necessity with growing technology in human's life. Frequency of internet usage is growing each day with problematic internet usage among as a rick group in adolescent. Aim of the this study that examine to relationship between problematic internet usage and adolescent' parent perception and adaptation level. Sample of the study constituted by 400 students who are 9., 10. 11. and 12. class students in Avcılar in İstanbul. Informed concept, Robbins perception of parents scale, Reynolds adolescent adaptation inventory, problematik internet usage scale has used in this study.

Parental Perception decreases as problematic Internet usage increases. There was a weak and inverse relationship between Problematic Internet Usage and Parent Perception.

Key Words: Problematic Internet Usage, Parental Attitude, Perception of Parents.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
EKLER LİSTESİ.....	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problemi.....	1
1.2. Araştırma Sorusu.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırmanın Metodolojisi.....	4
1.5. Araştırmanın Modeli.....	4

İKİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ERGENLİK.....	5
2.1.1. Ergenlik Dönemi.....	5
2.1.2. Ergenlik Dönemi Gelişim Görevleri.....	7
2.1.2.1. Ergenliğin Temel Gelişim Görevleri.....	7
2.1.2.2. Ergenlik Dönemi Sosyal Gelişim.....	8
2.1.2.3. Ergenlik Dönemi Duygusal Gelişim.....	8
2.1.2.4. Ergenlik Dönemi Kişilik Gelişimi.....	9
2.2. ALGILANAN ANNE BABA TUTUMU.....	10
2.2.1. Ailenin Tanımı.....	10
2.2.2. Anne Baba Tutumu.....	11
2.2.2.1. Demokratik Anne Baba Tutumu.....	11
2.2.2.2. Otoriter Anne Baba Tutumu.....	12
2.2.2.3. Koruyucu/İstekçi Anne Baba Tutumu.....	13
2.2.2.4. Gevşek Tutum (Çocuk Merkezli Tutum).....	14

2.2.2.5. Dengesiz Kararsız Tutum.....	15
2.2.2.6. İlgisiz Kayıtsız Tutum.....	16
2.2.2.7. Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu.....	17
2.2.3. Anne Baba Tutumu İle İlgili Kuramsal Çalışmalar	18
2.3.UYUM	21
2.3.1. Kişisel Uyum.....	22
2.3.2. Sosyal Uyum	22
2.3.3. Genel uyum	23
2.4. İNTERNET VE KULLANIMI	25
2.4.1. Problemlı İnternet Kullanımı	25
2.4.2. Problemlı internet kullanımını açıklayan modeller.....	27
2.4.3. İnternet Bağımlılığı İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	35
3.2. Örneklem.....	35
3.3. Veri Toplama Araçları	35
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	35
3.3.2. Robbins Anne Baba Algı Ölçeği.....	35
3.3.3. Reynolds Ergen Uyum Envanteri	36
3.3.4. Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği.....	37
3.4. Verilerin Analizi	39

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

BULGULAR.....	41
---------------	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Problemlı İnternet Kullanımın Cinsiyete Göre Farklılıkları	52
5.2. Problemlı İnternet Kullanımının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması.....	52
5.3. Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımı ve Anne- Baba Algıları Arasındaki İlişki	54
5.4. Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımı ve Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişki	56
5.5 Anne Baba Algısı, Uyum Düzeyleri ve Problemlı İnternet Kullanım Arasındaki İlişki	56
SONUÇLAR	59
EKLER	80

KISALTMALAR LİSTESİ

ABAÖ	: Anne Baba Algı Ölçeği
REUTE	: Reynolds Ergenler İçin Uyum Tarama Envanteri
PIKÖ	: Probblemli İnternet Kullanma Ölçeği
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 4.1: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Bazı Değişkenlere İlişkin Dağılımı (n=400).....	40
Tablo 4.2: Araştırmaya Katılan Ergenlerin İnternet Kullanma Suresine G6re İlişkin Dağılımı (n=400).....	41
Tablo 4.3: Araştırmaya Katılan Ergenlerin İnternet Kullanma Amacına G6re İlişkin Dağılımı (n=400).....	42
Tablo4.4. Ergenlerin Anne –Baba Algı, Problemlı İnternet Kullanımı ile Uyum D6zey Puanlarının Betimsel İstatistikleri	42
Tablo 4.5. Problemlı İnternet 6l6eği Sonuçları'nın Cinsiyete G6re T Testi Sonuçları	43
Tablo 4.6. Problemlı İnternet Kullanım 6l6ek Sonuçları'nın Sınıf D6zeyi Değişkenine G6re Tek Y6nl6 Varyans Analizi Sonuçları	44
Tablo4.7. Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımı, Anne- Baba Algıları ve Alt 6l6ekleri ile Uyum D6zeylerinin ve Alt 6l6ekleri Arasındaki İlişki	45
Tablo.4.8. Anne Baba Algı ve Uyum D6zeyleri Puanlarının Problemlı İnternet Kullanım Yordamasına İlişkin oklu Regresyon Analizleri	50

EKLER LİSTESİ

EK-1: Kişisel Bilgi Formu	81
EK-2: Robbins Anne Baba Algı Ölçeği	82
EK-3: Reynolds Ergenler İçin Uyum Tarama Envanteri	84
EK-4: İnternet Kullanım Ölçeği	85

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problemi

İnsan, yaşamı boyunca sürekli değişim ve gelişim içindedir. Ergenlik dönemi, belki de bu gelişim sürecinin en önemli evresini oluşturmaktadır. Çocuklukla yetişkinlik arasında yer alan ergenlik döneminin, topluma, kültüre ve kişiye göre farklı özellikler taşıması nedeniyle tanımını vermek çok güçtür. Ergenlik dönemi ile ilgili günümüze kadar birçok tanım yapılmıştır. Ergenlik dönemi; eşsiz bir gözdağı, değişim, meydan okuma ve fırsat zamanıdır. İnsan gelişiminin başka hiçbir aşamasında böylesi büyük bir değişim, böylesi kısa bir zamanda ve bu kadar çok alanda gerçekleşmez: Bu dönemde vücutlarımız, zihinlerimiz, yeteneklerimiz ve kişiler arası ilişkilerimiz değişir. Çocuğun bu dönemi daha rahat atlatmasındaki en büyük etken ise ailesidir. Büyüdüğü aile ortamı ve anne babasının tutumu ergenlerin sorunlarla başa çıkmasında önemli rol oynar.

Aile yapılarının ailedeki bireylerin birbirleri ile olan ilişkisini, birbirleri ile olan iletişimini etkilediği bilinmektedir. Aynı zamanda ailenin yapısı ebeveynin tutum ve davranışlarına yön vermekte ve çocukların aile içindeki pozisyonunu da tayin etmektedir. Anne-babanın çocukla ilişkisi üzerinde yapılmış birçok araştırma ve yazılı birçok kaynak vardır. Bu araştırmalarda vurgulanan genel fikirlere göre, ebeveynin, çocukla olan etkileşimi, çocuğun fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel gelişiminin ve kişiliğinin ortaya çıkmasının yapı taşlarını oluşturmaktadır (Kulaksızoğlu, 2013, 118).

Ergenin anne babasına karşı algıladığı tutum bebeklik ve çocukluk yıllarında şekillenmeye başlar. Anne baba tutumları ile ilgili olarak Adler, çocuğun cesaretli ve topluma yönelik olarak yetişmesi ve hayatını yapıcı çabalar üzerinde kurmayı öğrenebilmesi için, anne babanın çocuğa sevgi vermesi, girişim yeteneğini ve özgüvenini kazanabilmesi için desteklemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Çocuğun sağlıklı kişilik gelişimi için çevresindeki en önemli kişiler olan anne babasının desteğine ihtiyacı vardır (Geçtan, 2013). Çocuğun, aile üyeleriyle olan ilişkileri, çocuğun diğer bireylere, nesnelere ve tüm yaşama karşı aldığı tavırların, benimsediği tutum ve davranışların temelini oluşturur.

Yavuzer (2014)'e göre çocukların ve gençlerin sosyal ve kişilik özelliklerini ana-baba tutum ve davranışlarıyla ele alan araştırmacılar, ana-babaların destekleyici tutum ve davranışlarıyla ikna yoluyla denetim kurmalarının olumlu etkilerini vurgulamışlardır. Bu araştırmacılara göre, ana-babaların denetimde ikna etme yolunu kullanmaları ve aynı zamanda destekleyici tutum ve davranışlar göstermeleri ile çocukların sağlıklı psikososyal gelişimi, ana-babanın ahlak görüşlerini benimseyerek onlarla özdeşleşmeleri ve ebeveynlerinin beklentilerine cevap vermeleri arasında olumlu ilişkiler bulunmuştur. Ana-baba davranışları, destekleyici veya denetleyici davranışlar olarak iki ana başlık altında özetlenmektedir. Destek sınıfı içine giren ana-baba davranışları, yakınlık ve ilgi göstermek, sözle veya dokunarak sevgi belirtmek ve ortak faaliyetlerde bulunmak gibi, çocuğun benliğini onaylayıcı davranışlardır. Buna karşılık, denetleme sınıfında yer alan ana-baba davranışlarının ortak niteliği, çocuk ve gencin tutum ve davranışlarını değiştirme amacıyla yapılan hareketler olmalarıdır (Yavuzer, 2014, 27).

Anne ve baba tutumunun ergenin diğer insanlarla ilişkisinde ve uyumlu bir birey olmasında da rolü bulunmaktadır. Günümüzde bireyler ve etkileşim halinde olduğu çevre, sürekli ve hızlı bir değişim içerisindedir. Bu değişimin ortaya çıkarmış olduğu durum bireyleri sürekli yenilenme ve uyum sağlama çabası içerisine koymaktadır. Algıladığı anne baba tutumu olumlu olan bireyin bu süreci daha kolay atlatabildiği düşünülmektedir.

Yavuzer'e (1997) göre, birey bulunduğu arkadaş ortamından başka gruplara girip iyi ilişki kurabiliyorsa, toplumun istediği yönde davranışlar gösterebiliyorsa ve durumdan yeterince doyum sağlayabiliyorsa uyumlu olduğu söylenebilir. Buna göre uyum: bireyde var olan olduğu özelliklerin bireyin benliği ve bulunduğu çevre ile arasında dengeli ve sağlıklı bir ilişki kurabilmesi ve bu ilişkiyi sürdürebilmesidir (Geylan, 2010).

Uyumun yanı sıra çok yeni bir kavram olan problemlili internet kullanımının da bireyin ilişkilerinde etkisi bulunmaktadır. Reisoğlu ve arkadaşlarına (2013)'a göre patolojik internet kullanımı, bilgisayar bağımlılığı, internet bağımlılığı gibi kavramlarla da adlandırılan problemlili ve aşırı internet kullanımı, daha çok internet kullanımı ile oluşabilecek olumsuz sonuçları ve durumları ifade etmektedir. Aynı zamanda bu olumsuzluk ifade eden kavramların, internetin doğru ve sağlıklı

kullanılmamasından kaynaklandığı da söylenebilir. Literatürde problemlili internet kullanımının çeşitli saplantılı davranışlara ne kadar benzer olduğuna dair yeterli bilgi olmaması nedeniyle 'bağımlılık' olarak nasıl bir bağımlılık olduğu, hangi kategoride değerlendirileceği hala tartışma konusudur (Reisoğlu, Gedik ve Göktaş, 2013).

Araştırmanın, alanda bu yöndeki eksikliği gidermeye katkı sağlayacağı ve daha sonraki çalışmalar için veri niteliğinde özgün bir çalışma olacağı düşünülmektedir. Ergenlerin algıladıkları anne baba tutumlarından yola çıkarak uyum düzeyleri ve bunların problemlili internet kullanım düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek bu çalışmanın temel amacıdır.

1.2. Araştırma Sorusu

Ergenlerde anne baba algısı, uyum düzeyi ve problemlili internet kullanımı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt Problemler:

1. Problemlili internet kullanımı ile anne baba algısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Problemlili internet kullanımı ile uyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Ergenlerin cinsiyetleri ile problemlili internet kullanım düzeylerine göre anlamlı bir fark var mıdır?
4. Sınıf düzeylerine göre problemlili internet kullanımı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Uyum düzeyleri ile anne baba algısı problemlili internet kullanımını yordamakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Teknolojinin hızla ilerlemesi ile birlikte internetin kullanımı da hayatın vazgeçilmez gerekliliklerinden biri olmuştur. Özellikle risk grubu olarak ergenlerde internet kullanım sıklığı ve buna bağlı olarak problemlili internet kullanımı her geçen gün artmaktadır. Bu çalışmada problemlili internet kullanımı ile ergenlerin anne baba

algısı ve uyum düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını araştırmak amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Metodolojisi

Çalışmanın ilk aşaması olarak, teorik çerçevesinin çizilebilmesi amacıyla literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Literatür taramasında ergenlik, anne baba tutumları, uyum düzeyi ve problemlili internet kullanımı kavramları ayrı ayrı araştırılmıştır. Bilgilendirme ve onay formu, demografik bilgi formu da hazırlanarak anket formuyla birleştirilerek veri toplama aracı dzenlenmiştir. Son aşamayı ise anket verilerinin analizlerinin yapılması ve sonuçların yorumlanması oluşturmaktadır.

1.5. Araştırmanın Modeli

Bu alışma, “ilişkisel tarama modeli” ne uygun olarak dzenlenmiştir. İki veya daha çok değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma desenlerinin tümü “ilişkisel tarama modelleri” olarak tanımlanır.

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ERGENLİK

2.1.1. Ergenlik Dönemi

Hayatı süresince devamlı olarak değişen ve gelişen bireylerin bu süreçteki en önemli dönemleri, ergenlik evresidir. Günümüzde ergenlik dönemiyle alakalı pek çok tanım öne sürülmüştür (Dinçer, 2008). Ergenliğin başlarındaki biyolojik-cinsel gelişme dönemine buluğ dönemi denir. Ergenlik döneminde beden, düşünce, beceri ve kişiler arası ilişkilerde değişim olmaktadır. Bu evrenin asıl görevi Erik Erikson'a göre, kimliği geliştirmektir, yani diğer insanlardan farklı olduğu hissidir. Bireyin kimlik hissini tutarlı ve anlamlı beceriler ve potansiyelle tutarlı olması gerekmektedir (Yalom, 2008).

Batı da “adolescent” teriminin karşılığı olarak ergen kelimesi kullanılmaktadır. “Adolescence” fiilinden gelen bu kelime Latince büyüme, olgunlaşmak anlamındadır ve yapısından dolayı bir durum yerine bir sürece denk gelmektedir; günümüz şartlarında kişide gözlemlenebilen devamlı ve hızlı bir gelişme aşaması olarak da açıklanabilir (Yavuzer, 2002).

Orta ergenlik dönemi 15-18 yaşlar arasındaki dönemdir. Bu dönemde ergenler anne babadan ayrılma, tek başına bir birey olma ve tek başına birey olmayı da anne babaya benimsetme çabası içerisindeyler. Anne babadan ayrılma ve birey olma aşamasında ergenler duygusal olarak anne ve babadan uzaklaşıp karşı cins veya akranlarıyla yakınlaşmaya başlarlar. Bu dönemde ergenler oluşabilecek riskleri olduğundan az görür ve herşeyin üstesinden gelebilecekmiş gibi algılarlar. Bu durumda ergenler ile anne baba arasında çatışmalar meydana gelir. Duygusal olarak bağımsızlık hem birey olma hem de duygusal yakınlık destek gördüğü zaman gelişim daha iyi koşullarda oluşur. Ergenler genellikle kendilerini yaşlılarının bakış açısından baktıklarından dolayı görünüm, giyim tarzı ve davranışlarının yaşlıları tarafından kabul edilmemesi durumunda benlik saygısı zedelenebilir. Yakın ilişkiler de bağımsızlığı kaybetme tehdidi ile karşı karşıyayken ilişkilerdeki oluşan sınırlar orta ergenlik döneminde ki bireyler için başlıca kaygı kaynaklarından biridir. Yaşlılarıyla olan ilişkiler de ve duygusal deneyimlerde varolan artış ile iç yaşantıları keşfetme amacıyla günlük tutma bu dönem ergenler arasında yaygındır (Derman, 2008).

Geç ergenlik 18 yaş civarında başlar ve kimlik duygusu somutlaşmaya başladığı zaman ise sona erer. Bu dönemde ergenler akademik ve sanatsal arayış içerisindedirler ve bu arayış ile sosyal etkileşim ergenin kendini daha iyi betimlemesine yol açar ve kendini bir topluluğa karşı bağlı hissetmeye başlar. Erik Erikson ergenlik döneminde ki kimlik gelişimi sürecine psikososyal kuram çerçevesiyle yaklaşmıştır. Erik Erikson'un kuramına göre gelişim dönemlerinin kendine has çatışmaları ve kazanımları vardır. Dönemler kendisinden önce gelen dönemlerin etkisiyle oluşur ve kendisinden sonra gelen gelişim dönemleri için basamak görevi görür. Ergenlik döneminin erken safhalarında başarılması beklenen temel öz güven, özerklik, girişimcilik, iş ve yapıcılık gibi unsurların kazanılmaması sonucunda tutarlı bir kimlik duygusu geliştirmek zordur. Kimlik duygusunun kazanılması sırasında çocuklukta yaşanmış olan çatışmalar tekrar yaşanır. Bu süreçte bireyler yeni meydana gelen değerlerine ve rollerine uygun özellikler elde eder ve bu durumu benimser. Ergenliğin ilk aşamasından beri oluşan duygular, elde edilen beceriler, kurulan bağlar bir araya getirilir ve kimlik duygusu meydana gelir. Kimlik duygusu, ergenin “ben kimim?”, “ne olacağım?” gibi sorulara tereddüt etmeden ve kuşkuya kapılmadan, aynılık ve süreklilik göstererek cevaplayabilmesi, bireyin kimliğini anlaması ve kabullenmesi anlamına gelmektedir. Bireyin kimlik duygusunun sağlıklı bir şekilde gelişmesinde bireyin içsel olarak algıladığı aynılık ve süreklilik duygusunun başkaları tarafından da aynı şekilde algılanması gerekir. Kimlik duygusu cinsel, toplumsal ve mesleki gibi içeriklerden meydana gelir. Bireyler ergenlik çağının sonuna gelmesine rağmen cinsel, toplumsal ve mesleki kimlik gelişimini tamamlayamamışsa kimlik kargaşası oluşur. Geç ergenlik döneminin sonunda kimlik duygusunu kazanmış bireylerin kişiler arası ilişkiler ve bu ilişkileri devam ettirebilme, iş ve eş seçebilme, toplum içinde yetişkin rolleri üstlenebilme ve bazı sorumluluklara sahip olma yetenekleri gelişir. Bağlanma ve ait olma duygusu, içgörü yetenekleri oluşmaya başlar; başkalarına ve geleceğe karşı dikkat artar, sosyal kurum ve kültürel gelenekleri kabul etmeye karşı istek oluşur. Bilişsel gelişim sürecinde meydana gelen değişim ile birlikte ahlak gelişimi de oluşmaya başlar. İnsanların bazılarında ahlak duygusu geç ergenlik ve erken erişkinlik döneminde oluşmaktadır (Derman, 2008).

Piaget'in “Düşüncenin Gelişimine Dair Dönemleri”nde bu dönem, 12 yaş ve üstündeki “soyut işlemler” dönemine eşittir. Ergenler bu işlemler evresinde tahminler

yapabilir, mantıksal sonuçlara ulaşabilir ve somut ile soyut şekilde, problemler farklı bir yönden ele alarak karmaşık çözümlere ulaşabilir (Eraslan, 2010).

2.1.2.Ergenlik Dönemi Gelişim Görevleri

Eraslan (2012)'a göre ergenlik dönemi gelişim görevleri şunlardır: Cinselliğe dair ilgilerini saklamayı öğrenme, akranları ile takılma, soyut şekilde düşünebilmeye başlama, beden imajını tekrardan yaratma, meslek belirleyip buna hazırlanma, aile kurmaya hazırlanma, ahlak sistemini oluşturma, değerlerini belirleme, duygusal açıdan bağımsız olmaktır.

2.1.2.1. Ergenliğin Temel Gelişim Görevleri

Havighurst (1972) gelişen ergenin sonraki gelişim dönemine geçmesi için belirli görevleri yerine getirmesi için "gelişim görevleri" terimini kullanmıştır. Bir sonraki evrelerde sorunlar yaşamaması için belirli evrelerdeki görevleri başarılı olarak yerine getirmesi gerekir. Ergenleri tanımlayan görevler;

- 1) Akranları ve iki cinsle de başarılı ilişki kurmak.
- 2) Toplumsal rolünü başarıyla yerine getirmek.
- 3) Fiziğini etkili kullanmak ve bedensel görünüşünü kabullenmek.
- 4) Hem yetişkinlerden hem de anne babasından duygusal bağımsızlığını kazanmak.
- 5) Bağımsızlık güvencesini ekonomik olarak da güvenceye almak.
- 6) Edindiği bir meslek hedefine hazırlanmak
- 7) Aile ve evlilik yaşantısına hazırlanmak.
- 8) Zihinsel beceri ve kavramları gerekli şekilde geliştirmek.
- 9) Topluma karşı sorumlu davranmak.
- 10) Etik ilkeleri ve değerleri davranışlarında oluşturmak.

Ergenini başarılı bir yetişkin olması için bu görevler ön koşullardır (akt. Mutallimova, 2014).

2.1.2.2. Ergenlik Dönemi Sosyal Gelişim

Bu evredeki sosyal ve duygusal gelişimin en önemli iki yönü özdeşleşme ve arkadaşlıktır. Gençlik dönemine ait ruhsal yapı içerisinde aile üyelerinden çevredeki insanlara, fikirlere, kültüre doğru devam ettikçe genişleyen bir alanda, isteyerek veya istemeyerek kanıksadığı, özümlediği fikir, davranış, tutum ve faaliyetlerden meydana gelen sürece özdeşleşme denilmektedir (Yavuzer, 2002).

Çocuk, ergenliğe girdikten sonra bir bireyselleşme ve bağımsızlaşma arzusuna kapılır. Aileye olan ilişkilerindeki yoğunluk arkadaş çevresine doğru ilerler. Birey için ergenlikte arkadaş grubunda yer almak, onlar tarafından onaylanmak önemli bir durumdur. Anne baba ilişkilerinde çocukta gerçekleşen bu değişim çeşitli problemlere neden olabilir, ebeveynin bu evrede çocuğa karşı tutumlarında müdahaleci tutum artış gösterebilir. Anne babalar bu dönemde üzerlerinde ergenle yeni bir iletişim modeli oluşturmak, onu dinlemeye ve anlamaya yönelik tutumlar içinde bulunmak ve bunun yanı sıra bağımsız kararlar alabilme becerisi ve özgüven duygusunu olgunlaştıracak tutumlarda olma sorumluluğu hissetmektedirler (Cüceloğlu, 2004).

Bu dönem içerisindeki birey, toplumda saygınlık edinme ve statü sahibi olma ihtiyacı içerisinde. Kişinin toplum ile uyum içerisinde olması büyük oranda bu ihtiyaçların giderilmesiyle ilişkilidir. Kısacası kişinin bu dönemi, toplumsal açıdan gelişim ve uyum seneleri şeklinde de değerlendirilebilir (Yavuzer, 2002).

2.1.2.3. Ergenlik Dönemi Duygusal Gelişim

Bu dönemdeki bireyin duygusal hayatında bir takım çelişkiler görülür. En belirgin çelişkilerinden bazıları; yalnızlıktan duyulan keyfin yanında bir gruba katılma isteği, erişkini küçümseme fakat ona dayanma, kaygı ve umutsuzluğa karşın geleceğe umutla bakıştır (Yavuzer, 2002).

Bu konu da pek çok araştırmacı ergenlikte yüksek bir duygusallık yaşandığı ile ilgili aynı fikirdedir. Duyguların bu dönemde şiddetlendiği ve ergenin bütün hayatına etki ettiği gözlenir. Fikir ve davranışlarını daha iyi değerlendirmenin neticesi olarak bu evrede pişmanlık ya da mahcupluk, güvensizlik ya da utangaçlık duyguları meydana gelir (Yavuzer, 2002). Bu evrede bunların yanı sıra en çok rastlanan heyecan şekilleri korku, öfke, kaygıdır.

Erik Erikson insanların daha çok sosyal gelişimi üzerinde durmuştur. Bundan dolayı psikososyal kuramı geliştirmişti (Boeree, 2004). Freud'un kişilik gelişimine ilişkin tanımı, süperegonun görüldüğü dönem olan altı yaşlarında sona erer. Freud bu dönem gelişim sürecinin son dönemleridir ancak Erikson gelişimin hayat boyu devam ettiğini öne sürer (Boeree, 2004).

Erikson'a göre insanlar iletişim ile geliştiğini ve bu iletişim kapsamında sosyal çevre de bulunan anne baba, öğretmenler ve arkadaşlar çocukluk döneminde psiko-sosyal gelişim de en önemli faktörler olduğu üzerinde durmuştur. Gelişim süresince, sosyal çevreden öğrenilenlerin kadar biyolojik faktörlerinde önemli olduğunu söyleyen Erikson, insanların gelişimini epigenetik bir ana unsur üzerine dayandırmaktadır (Fleming, 2004). Epigenetik gelişmekte olan her bir varlığın bir plan çerçevesinde oluştuğunu vurgular. Tüm bu kavramlara göre insanların gelişim dönemleri biyolojik olarak başlamış ve belirli bir zaman planına göre de meydana gelmiştir (Fleming, 2004).

2.1.2.4. Ergenlik Dönemi Kişilik Gelişimi

Ergenlik dönemini Ersanlı (2005), Erikson'un çocukluktan erişkinliğe geçiş zamanları olan kimlik karmaşası terimiyle açıkladığını belirtmiştir. Bebeklikle başlayıp hayat boyunca süren bir süreç olan kimlik oluşumu, ergenlik evresinin en riskli sürecidir. Tutarlı bir benlik oluşumunun anlatımı olan bireyselleşme olgusunu bu dönemde ergen yoğun olarak yaşamaktadır. Nasıl bir birey olacağını düşünen ergen kişinin, geleceğe dönük hayalleri vardır (Yılmaz, 2007).

Freud'un psikoanalitik kuramına göre, kişilik id (alt benlik), ego (benlik) ve süper ego (üst benlik) olarak üç temel unsurdan meydana gelmektedir (Boeree, 2004). İd insanın doğuştan gelen biyolojik kişiliğini oluşturur. Freud'a göre insanlar doğduğu anda meydana gelen cinsellik ve saldırganlık dürtülerine sahiptir. Ego ise kişiliği düzenleyen kısımdır. Kişiliği dengeler ve uyum sağlamasını sağlar. Freud'a göre ego da dış dünyanın etkisi ile alt benliğin oluşmuştur ve bu alt benliğin dış dünya ile iletişim sağladığını öne sürer. Süperego ise kişiliğin ahlaki kısmıdır. İnsanların davranışlarını ahlaki açıdan ele alır ve buna ahlaki değerlere göre hareket etmesini sağlar. Süperego insanların çocukluk döneminde aile ve çevre tarafından

öğrenilir ve ödül, ceza gibi pekiştiricilerle de gelişir. Süperego, ego ve id birleşerek bir dinamik bütünlüğünü meydana getirir (Boerre, 2004, Gürses, 2016).

Erikson'a (1968) göre ergenlik çağından önce ki aynılık ve süreklilik kavramları ergenlik zamanında tekrar sorgulanmaya başlar; bu dönemde erken çocukluk dönemiyle benzerlik gösteren bedensel büyüme meydana gelmektedir. Büyümeye ve gelişmeye başlayan ergenler kendilerini ne olarak hissettiklerini ve diğer insanlara tarafından nasıl algılandıklarını keşfetmeyi deneyecektir.

İnsanlar ergenlik dönemine geldikleri zaman bilişsel, bedensel ve psikolojik değişimlere uğrarlar ve bunun sonucunda toplumun beklentileri yüzleşmek zorunda kalırlar. Ergenler bir yandan çocukluk özdeşimlerinin ve kendilik algılamalarını devam ettirirken diğer yandan var olan dengeyi devam ettirmeye ve toplumsal beklentilere göre değişimler yapmayı denerler. Bu koşullar altında ergenler kimliğini yeniden oluşturarak toplumda yer kazanmaya çalışır. Bunun sonucunda kimlik bunalımı oluşur (Erikson, 1968).

Benlik kişinin çevre ile uyum sağlamasını kolaylaştıran bir kavramdır. Alt benlik ise sonuca, yer, zaman ve koşulları göz önünde bulundurmadan içgüdüsel dürtüler ile arzuların hemen karşılanmasını ister. Burada alt benliğin tek arzusu haz ve doyumdur. Benlik, süperegonun ahlaki değerlerini göz önünde bulundurarak alt benliğin arzularını gidermeye çalışır. Süperegonun ahlaki değerlere göre uyarıcı, ketleyici, yargılayıcı ve cezalandırıcı görevleri vardır (Boeree, 2004).

2.2. ALGILANAN ANNE BABA TUTUMU

2.2.1. Ailenin Tanımı

Bireyin yaşamında hayatı son erene kadar etkisini gösteren bir kurum olan aile, ona fiziksel, psikolojik, kültürel, ekonomik ve toplumsal taraflarıyla etki etmektedir. Aile üyeleri, çocuğun iletişim kurduğu ilk bireylerdir, çocuğun kişilik yapısının temellerini bu iletişim şekillendirir, hayatının sonraki dönemlerinde çocuğun eğitim hayatı, meslek tercihi gibi birçok alanda da kendisini belli eder. Ebeveynlerin çocuk üzerindeki etkisinin önemine bu durum kanıt niteliğindedir (Düzgün, 2010).

Çocuğun eğitimi ile ilgili ilk ve en etkili kurum ailedir. Bebeklik dönemi Erikson'a göre güven veya güvensizlik aşamasıdır ve çocuktaki temel güven duygusunun olgunlaşmasında annenin tutumunun yeri önemlidir. Çocukta temel güven duygusunun özünü anne-bebek ilişkisindeki olumluluk, tutarlılık ve devamlılık meydana getirir. Bu dönemde eğer ki anne bebeğin temel gereksinimlerini giderir, bebeğe alaka, sevgi ve şefkat verirse bebekte temel güven duygusu oluşur. İlerleyen zamanlarda böyle bir bebek güvenli, yetersiz olmayan, tutarlı ve girişken kişilik özelliklerine sahip olur (Düzgün, 2010).

2.2.2. Anne Baba Tutumu

Adler ebeveyn tutumları ile alakalı olarak; çocuğun cesur ve topluma yönelik olarak büyümesi ve yaşamını yapıcı uğraşlar üzerinde kurmayı becerebilmesi için, ebeveynin çocuğa sevgi göstermesi, girişim becerisini ve özgüvenini elde etmesi amacıyla onu desteklemesi gerektiğini belirtmiştir. Sağlıklı kişilik gelişimi için çocuk etrafındaki en önemli insanlar olan ebeveynlerinin desteğine gereksinim duyar (Geçtan, 2013). Çocuğun başka insanlara, objelere ve bütün hayata karşı aldığı kararların, savunduğu tutum ve davranışların kökenini çocuğun, aile üyeleriyle olan ilişkileri şekillendirir. Ebeveyn tutumları literatürde üç ana başlık altında toplanmaktadır.

2.2.2.1. Demokratik Anne Baba Tutumu

Bu tür tutumlarda ebeveynler çocuğa karşı beklentisiz sevgi ve saygı gösterirler, onlarla ilgili olurlar ve gereksinimlerini karşılamaya çalışırlar, çocuğun yaşına uygun bazı kararlar almasına yöneltirler. Çocukların kişilik gelişiminde en uygun ebeveyn tutumu demokratik olanıdır. Çocuklarına bu tutum ile yaklaşan ebeveynler onları denetlemenin yanı sıra aynı zamanda onların gereksinimlerini gidermelerine de yardımcı olurlar. Bu tarzı benimseyen ebeveynlerin davranış şekilleri birbiriyle tutarlı, kesin ve güven temellidir. Çocukların bazı çizgiler içerisinde bir takım davranışları yapmalarına müsaade edilir, böylelikle onların sorumluluk duygusunun olgunlaşmasına uygun ortam yaratılır (Özdemir vd., 2012,).

Bu tutum denetim ve duyarlılık beraber, dengeli bir biçimde ilerlemektedir. Çocukların uyulması söylenen kurallar onlarla beraber konulmakta, çocukların

gelişim seviyelerine ve yaşlarına göre bu kuralların uygun olmasına dikkat edilmektedir. Çocuklar kurallara uyulmadıklarında onlara fiziksel ve duygusal şiddet barındırmayan yaptırımlarda bulunmakta, net çizgilerden ziyade çocuğa seçme şansı veren seçenekler verilmektedir. Çocuklarına sınır koyucu davranmayan bu ebeveynler, akla uygun sınırlar içerisinde onlara özgürlük sunulmaktadır (Dönmezer 1999).

Çocuklar bu modelle büyütüldüklerinde, girişim becerisi olan, özgüvenini elde etmiş, kendilerince karar alıp sorumluluk yüklemesini bilen karakterlere sahip olurlar. Böyle büyüyen çocuklar bunların yanı sıra yaratıcı, muzaffer, oto kontrolü olan, benlik algısı fazla, vicdan mekanizması olgunlaşmış bir biçimde ergenlik evresi geçirmekte, arkadaş ilişkilerinde daha canlı, atak, yaratıcı fikirler üreten, kolaylıkla kendi düşüncelerini dile getirebilen bir kişilik sahibi olmaktadır (Dönmezer 1999).

2.2.2.2. Otoriter Anne Baba Tutumu

Çocuklarının gelişim seviyelerinin, kişilik özelliklerinin ve arzularının önemsenmediği bu ebeveyn tutumundaysa ebeveynler çocuklarının kendilerinin istedikleri biçimde davranmasını arzularlar, böyle davranmadıklarındaysa sık sık ceza verirler. Çocuklarda bağımsız kişilik gelişimini sınırlayan otoriter tutumun, bilhassa erkek çocuklarda saldırganlık seviyesini yükselttiği ve benlik saygısı seviyesini düşürdüğü bilinmektedir (Sezer, 2010).

Kural ve buyrukların sıkı bir biçimde uygulanması anlamına gelen baskıcı ve otoriter tutumda bunu benimseyen ebeveynler çocuklarına karşı çok katı bir disiplin göstermekte, çocuklarını devamlı olarak denetim altında tutmaktadırlar. Bu tarzı benimseyen kimseler, çocuklarıyla tartışma içerisine girmeyen, onların beklentilerini kesinlikle reddeden, katı ve cezalandırıcı bireylerdir (Sezer, 2010).

Bu tutumu benimseyen ebeveynler kendilerini toplumsal otoritenin temsilcisi olarak değerlendirmekte ve çocuklarından onlara mutlak itaat etmelerini istemektedirler. Otoriter kişiliğin temel özellikleri olan sertlik, dogmatik düşünce biçimine eğilimli oldukları için, özellikle ergenlikte çocuklarıyla, fikir alışverişi yapmaz, çocukları isteklerini ve buyruklarını hemen yapmazsa onları cezalandırırlar (Yavuzer, 2014).

Böyle bir ebeveyn tarafından büyütölmüş bireyler, sosyal ilişkilerinde problemlerle karşılaşmaktadırlar. Bunun yanı sıra böyle bir ortamda yaşayan çocuklar sevgi ve merak duygularından da mahrum kalmakta, maruz kaldıkları aşırı otorite, suçlama ve disiplin neticesinde, kendilerini yetersiz, sınırlanmış ve şaşkın algılamaktadırlar. Böyle bir ortamda büyüyen erişkin bireyler, reddedilme ve engelleme nedeniyle, kendini yargılama ve suç işleme yatkınlığında olabilmektedir, en çok ergenlikte bu özellikler etkisini hissettirmektedir (Humpyres, 1998).

2.2.2.3. Koruyucu/İstekçi Anne Baba Tutumu

Bu tutumda ise ebeveynler çocuklarını aşırı korurlar ve denetim altında tutmaya çalışırlar. Bütün konularda çocuklara gerektiğinden daha fazla müdahale ederek, çocukların kendilerine yeter duruma gelmeleri ve kendilerine güvenmeyi öğrenmeleri sınırlandırılır. Ebeveynleri tarafından çocukların yapabileceği birçok şey yapıldığından dolayı çocukların deneyimleyerek öğrenmeleri engellenmiş olur (Sezer, 2010).

Bu tutumdaki ebeveynler, çocuklarını gerektiğinden daha fazla alaka göstermektedirler ve kontrol etmektedirler. Çocuklar bundan dolayı, fazla bağımlı, güven duymayan ve duygusal açıdan problemleri olan bireylere dönüşmekte, bu bağımlılıkları bütün hayatları süresince onlara etki etmektedirler (Kehale, 2002).

Ergenlikte psiko-sosyal olgunluğun ilerlemesini sınırlayan ebeveynlerin aşırı koruyucu tutumun, çocuğun özgür bir kişi olmasına, ataklık ve sosyalleşme davranışlarına olumsuz etkileri bulunmaktadır. Kendi benliğini tanıması yönünde çocuğa fırsat tanımamak, ailenin beklediği şekilde bağımlı bir birey olmasına ve psiko-sosyal açıdan gelişmenin sınırlanmasına yol açmaktadır. Bu tutumda büyüyen çocukların belirgin özellikleri arasında agresiflik, huzursuzluk, konsantrasyon bozukluğu bulunmaktadır (Kehale, 2002).

Hayatlarının ilk günlerinden beri bütün gereksinimleri giderilen bu tutumda yetiştirilen çocuklar, arzularının buyruk özelliği taşıdığı hissindedirler. Büyüdükleri zamanlarda da bu bireyler, toplumun kendilerine vermediği hakları kendilerine tanımaya çalışırlar (Yavuzer, 2014).

Ebeveyn tutumu ile çocuğun kişilik biçimi, ruh sağlığı ve etrafına uyum şekli arasında sıkı bir alakanın bulunması ebeveyn tutumlarının etkileriyle alakalı araştırmaların olması gerektiğini gözler önüne sermektedir.

2.2.2.4. Gevşek Tutum (Çocuk Merkezli Tutum)

Fazla hoşgörülü ve ihmalkar olmak üzere farklı iki boyuttu içermektedir:

İhmalkâr Tutum: Sorumsuz anne baba çocuğun yaşantısıyla alakalı değildir. Bu tip ebeveynler için çocuklarından çok kendi sosyal yaşantıları daha önemlidir onlar için. Kolay kolay bağımsızlığını elde edemeyen, sosyal tarafı zayıf, özellikle özdenetimi düşük çocuklar bu ortamlarda yetişir. Bu çocuklar ebeveynlerinin kendileri ile ilgilenmesine fazlaca ihtiyaç duyan çocuklardır. Çocuktaki Saldırganlığı arttıran ve çevresindeki birey ve nesnelere zarar vermesine sebebiyet de sorumsuz aile tutumu olabilir.

Aşırı Hoşgörülü Tutum: Bu tutuma sahip bireyler, çocuklarının yanında tersi olan, çocukların ısrarlı isteklerini geri çeviremeyen, şımartan, gereğinden fazla özgürlük tanıyan, hemen kabullenen, ılımlı ve dengesiz davranan, çok çeşitli boyutlarda çocuklarını ihmal eden ve bırakabilen ebeveynlerdir. Çocuğuyla çok ilgiliymiş gibi görünen bu ebeveynler, çocuklarına aşırı başarısız bir kontrol sergilerler ve oldukça az istekte bulunurlar. Sosyal gelişim bu ortamda yetersiz kalmaktadır. Özdenetim düşüktür. Aşırı hoşgörülü ebeveynler çocuklarının her isteğine müsaade ederler. Dolayısıyla bu ailelerin çocukları özdenetimi hiçbir zaman sağlayamazlar. Sürekli isteklerinin yerine getirilmesini ve peşlerinden gidilmesini isterler (Yavuzer, 2003).

Fazlaca hoşgörülü ebeveynler sınırlama ve denetim olmadan çocukların isteklerini kabullenen anne babalardır. İncelemelere göre bu tutumun daimiliği de çocuk için, duygu, arzu ve güdülerinin denetlemede gelişimi olumsuzca etkilemektedir. Şiddete meyilli isteklerde artışa sebep olur. Öyle ki çocukların süreğen arzuları ve sürekli ani öfkelerinin meydana gelmesi çocuklarında tahammül sınırlarını aşar. Bu seferde çok sert cezai yaptırımlar uygulanmaktadır. Aşırı hoşgörü ve aşırı sert yaptırımlar aynı evde olunca tamamen karmaşıklığa sebebiyet verir.

Öfkeli veya suçlu bulunan çocukların aileleri ile ilgili yapılan çalışmalar şu şekilde özetlenebilir: öfkeli ve suçlu çocukların ailelerinde çocuklarının tutumlarını yeterince gözlemede ve denetlemede yetersiz oldukları söylenebilir. “belli kaidelerden” yoksun olan ailelerin bazılarında ise suçlu çocuklar kendilerinden bekleneni bilmemektedir. Tutumları bozuk olan çocuklar, ebeveynlerini “kural koymakta yetersiz insanlar” şeklinde idrak etmişlerdir (Ekşi, 1990).

Çocuk odaklı ebeveynliğe, geç yaşta çocuk sahibi olan bireylerde ve ya kalabalık yetişkin grubu arasında tek çocuk olarak yetişen çocuklar neden olur. Böyle bir ortamda çocuk karar sahibi tek şahıs olur ve yetişkinler onun her arzusuna kayıtsız şartsız uyarlar.

Ebeveyn ile çocuk arasında sağlıklı bir telepatinin olmaması, çocuğun dengesiz bir ortam içinde mübalağa edilmiş bir sevgi gösterisiyle büyüyor olması, onun “Doyumsuz” bir kişi olmasına sebep olur. Ebeveynler, oyuncak gibi maddi değer taşıyan nesnelere, bu doyumsuzluğun giderileceğini düşünür. Oysa 300 elektronik oyuncuğuna 301’incisinin eklenmesi, çocuk için çok büyük bir eder teşkil etmez. O halde önemli olan hissel doyumdur. Ebeveynler ve çocuğun, rollerine, hak ve sorumluluklarına fırsat veren bir ortam içinde yaşamalarıdır.

Aşırı şımartılmış bu çocuklar, daha yaşamlarının ilk gününden itibaren her türlü gereksinimlerinin karşılanacağı ve isteklerinin emir niteliği taşıdığı beklentisini geliştirmişlerdir. Bu çocuklar erişkin olduklarında da toplumun vermediği hakları kendilerinde bulmaya başlarlar (Yavuzer, 1995).

2.2.2.5. Dengesiz Kararsız Tutum

Bu tavır ebeveynler arasındaki görüş ayrılığı şeklinde ortaya çıkabileceği gibi anne veya babanın şahsında yaşanan değişik tutum şekli olarak da görünebilir. Bu tavır aşırı hoşgörü ile sert cezalandırma arasında gidip gelme şeklinde görülür. Disiplinin ne zaman ve ne şekilde uygulanacağı belli değildir. Bu sebeple çocuk tavırlarının sonunda neler olacağını bilemez. Bu tutum içinde olan ebeveynler çocuğun bir gün önce görmezden geldikleri bir davranışını ertesi gün azarlar ya da cezalandırırlar, bunun nedeni de büyük olasılıkla o zamanki ruhi durumlarıdır. Dolayısıyla çocuk davranışının doğru ya da yanlış oluşuna değil, “ne zaman yaparsam ceza alırım” diye düşünür. Ebeveynlerinin değişik davranış kalıplarına

sahip olması, çocukların da bilerek ya da bilmeyerek bu kalıpları benimsemelerine sebep olmaktadır. Bu tarz içinde yetişen çocukların kendilerine güvenleri yoktur. Karasız çekingen olabilecekleri gibi başkaldıran, asi tavırlarda takınabilirler (Öğretir, 1999).

Ebeveynin, çocuğun yanında, “çocuk konusunda” birbirlerini eleştirmeleri, birinin pozitif tutumuna diğerrinin negatif tutumu ya da taraflardan birinin çocuk kayırması, çok sıklıkla rastlanan terbiye yanlışlarındandır.

Bir diğerr yanlış ve kararsızlık örneği, ebeveynlerin şahsında yaşanır. Böyle bir durumda çocuğa sözünü dinletmek için çaba sarf eden annenin, bir isteğini yaptırmak üzere, önce yumuşak tonda konuştuğu, ardından sesini yükselttiği, çocuğun istediğini hala yerine getirememesi halinde travma yaşattığı, ardından da diz çöküp özür dilediği görülür (Yavuzer, 1995).

Disiplinde tutarlılık çocukların neyi ne zaman yapmaları gerektiği öğretilisine sahip olmalarını öğretir ve böylece daha az engellenme daha az incinme duygusu hissedilir. Ebeveynlerin hangi davranışların kabul edilebilir ve kabul edilemez olduğu konusunda aralarında anlaşmış olmaları durumunda çocuğun toplumsallaşma çabalarına katkıda bulunabilirler (Gander, 2004).

Çocukların bireysel tavırlarını kontrol edebilen kişiler olmalarında, tutarlı ebeveyn davranışları çok önemlidir. Ailede bir çocuğun eğitiminden sorumlu olanların davranış ve beklentilerinde tutarsızlığa düşmeleri bu konuda anlamlı bir yer edinir. Anne tarafından önemsenen ya da hoş görülen bir davranışın baba tarafından yasaklanması çocuğun kişilik gelişimi üzerinde kalıcı negatif etkiler oluşturur.

Ebeveynin çocuk yetiştirme konusunda sergileyecekleri tutarsızlık ve uyumsuzluk, kısa süre içinde çocuğun anne ve babaya uygun, farklı davranış standartları geliştirmeleri ile sonuçlanacaktır. Çocuğa konulan makul ve gerekli sınırların, kişilik gelişimi ve kendi davranışlarını kontrol edebilme yeteneğini desteklemesi, ebeveynlerin tutumlarında ki tutarlılığa bağlıdır (Yılmaz, 2002).

2.2.2.6. İlgisiz Kayıtsız Tutum

İlgisiz ve kayıtsız tutum, ebeveynin, çocuğu yalnız bırakma, görmezlikten gelme şeklinde dışlaması anlamına gelir. Hissel istismara yol açan böyle bir ortamda

ebeveynler-çocuk üçgeni arasında iletişim kopukluğu gözlenir. Ebeveynlerin ilgisizliği ile çocuğun öğretmenine, arkadaşlarına ve yakın çevresindeki eşyalara verdiği zarar ve suçluluk tutumu arasında yakın bir ilişki bulunmuştur. Bu konuda yapılan çalışma bulgularına göre, ilgisiz ve kayıtsız ana baba tutumu çocuğun saldırganlık eğilimini arttırmaktadır (Yavuzer, 1995).

Bu aile tavrında ebeveyn çocuğuna karşı ilgisizdir. Çocuğun esas gereksinimlerini aksatarak, ona düşmanca hisler büyütür. İlgisiz ebeveynler çocuklarına hiçbir kural koymazlar, çocukların başarılarını dikkate almazlar, hatalarını ise durmadan dile getirirler. Bu ebeveynler çoğunlukla çocuklarıyla ilgilenmiyorlardır. Ya da kendi günlük yaşamları öyle stres doludur ki çocuklarına yardımcı olmak için gereken enerji ve güce sahip değildirlir. Bu tavır içinde gelişen çocuk her zaman başkalarının gözünde başarısız olduğunu düşünür. Sevgi nedir bilmeyen çocuk başkalarını da sevmekte güçlük çeker, bu tavır çocuklarda yardım duygusundan uzak sinirli, duygusal kırıklıkları olan, başkalarına karşı devamlı koruma zorunluluğu olan, özellikle kendinden küçük ve zayıf olanlara karşı negatif hisler barındıran ve öz saygı azlığı gibi durumlara neden olabilir. Ebeveyn hem ilgisiz hem ihmalci ise, çocukta çok fazla saldırgan tavırlar görülebilir (Öğretir, 1999).

2.2.2.7. Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu

Çocuktan her zaman en iyisini düşünmesi ve yapması beklenir. Olmadığında da, ağır bir şekilde eleştirilir ya da cezalandırılabilir. Yanlış yapma özgürlüğü yoktur. Ebeveynler de net kaideler ve kalıplar içerisinde davranır ve buna çocuğun da biat etmesi istenir. Adler'e göre mükemmeliyetçi ebeveynler bu anlayışlarını ve büyütme üslubunu en çok ilk çocuklarına gösterirler. İlk çocuklar çoğunlukla bu yüzden diğer kardeşlerine göre daha titiz, düzenli, toplum tarafından onay gören tutumda bulunan, saygın mesleklere kendini yönlendiren, itaat eden kişiler olmaktadır. Bu sebeple ilk ebeveynlikte endişe ve korku ile ideal çocuk büyütme istediğinin bütünleştiği söylenebilir.

Mükemmeliyetçi ebeveynlerle yetişen çocuklarda sorgulamak cezayı getireceği için sürekli itaat duygusu gelişmektedir. Yanlış yapmaktan korkarlar. Aileyi mutlu edebilmek için hep en iyisini yapmaya çalışır, yapamadığında kendini suçlu görebilir. Daha önce de belirtildiği gibi suçluluk duyan çocuk psikopatolojik

hastalıklara açık hale gelir. Sürekli rekabet ortamında olan bu çocuklar, narsistik kişilik bozukluğu oluşturabilecekleri gibi, hata yapmaktan korktukları için sürekli tasa halindedirler. Ebeveynlerden bu tür tutumları öğrendikleri için aşırı düzenli, tutumlu ve denetimci olabilirler ki bu da obsesif kompulsif kişilik özellikleri oluşturmalarına neden olur (MEB, 2012). Ayrıca Azizi ve Besharat (2011) ın araştırmasında ebeveyn mükemmeliyetçiliğinin bazı yönlerinin çocuklarının mükemmeliyetçilikleriyle alakalı olduğu belirtilmiştir.

Rezvan ve ark. (2013)'ye göre, mükemmeliyetçilik ve de takıntılı tutumlar, çocuğun güvende olmak, onaylanmak ve de bastırıldığı kendilik algısı için araç olmaktadır.

2.2.3. Anne Baba Tutumu İle İlgili Çalışmalar

Ebeveyn tutumları Darling ve Steinberg (1993)'e göre, anne-baba-çocuk etkileşiminin doğasını şekillendiren anne baba davranışlarının, uygulamalarının ve sözsüz ifadelerin bütünüdür.

Ebeveyn tutumlarını Baumrind 1971'de dört boyuta ayırmıştır. Bunlar; açık iletişim, kontrol, olgunluk arzusu ve bakımdır. Bahsedilen dört boyutun kombinasyonlarıyla ilişkili olarak Baumrind, üç temel ebeveynlik tarzı olduğunu belirtmiştir. Bu tarzlar; otoriter, demokratik ve izin verici ebeveyn tarzıdır. Ebeveyn tutumlarına dair sınıflandırmalar Baumrind (1991)'e göre, ailelerin kendi çocuklarını gözetlemek ve onları sosyalleştirmek amacıyla gösterdikleri uğraşlardaki değişiklikleri saptamak için yapılmaktadır.

Ebeveyn tutumlarını Maccoby ve Martin (1983), duyarlılık ve talepkârlık/kontrol olmak üzere iki başlığa ayırmışlardır. Çocuğun tüm aile üyeleriyle bütünleşmesi amacıyla ailenin çocuktan olgun, mesuliyetli ve nizamlı davranmasını istemeleri ve aile içerisinde verilen kurallara uymadıklarında uyarılmaları hali talepkârlıktır. Çocuğun özel gereksinimleri ve arzularına karşı alakadar ve destekleyici olunması ve bu biçimde çocuğun kişiliğinin olgunlaştırılması ise duyarlılıktır (Tuğrul, 1996).

Psikolojik uyum bakımından demokratik çocuk büyütme tutumundaki anne babaların çocuklarının avantajlı oldukları tespit edilmiştir. Otoriter veya alakasız anne babaya sahip olanlara göre bu çocuk ve ergenlerin, daha fazla benlik saygısı,

atılganlık, sosyal gelişim ve akademik başarı seviyesine sahip oldukları saptanmıştır (Tuğrul, 1996).

Çocuk büyütme tutumlarıyla ailenin ekonomik durumu arasında ilişki olduğu görülmüştür. Sıkı deneyim ve kontrolün daha fazla görüldüğü düşük gelirli ve eğitim seviyesi düşük ailelerde, kabul ve alakanın daha az olduğu saptanmıştır (Sümer, 1999).

Abacı (1986)'nın, ebeveyn tutumları ve anksiyete arasındaki ilişkilerle alakalı yaptığı araştırmada, demokratik, otoriter ve alakasız olarak algılanan ebeveyn tutumlarının çocuğun anksiyete seviyesiyle ilişkisini incelemiştir. Bu çalışmanın sonucuna göre demokratik ebeveyn tutumu ile anksiyete arasında negatif bir ilişki bulunurken, otoriter ve alakasız ebeveyn tutumları arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir (Sümer, 1999).

Ailede sorun çözme, iletişim, görevler, duygusal tepki gösterebilme ile ebeveyn tutumları arasında anlamı açıdan bir ilişki olduğu görülmüştür. Otoriter anne baba tutumlarına göre anlayışlı ve yardımcı anne baba tutumlarının; ailede sorun çözme, iletişim, görevler, duygusal tepki gösterebilme seviyelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Anne babaları otoriter ve baskıcı olan çocuklara oranla anne babaları anlayışlı ve yardımcı olan çocukların uyum seviyelerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Küçükkaragöz, 2002).

Üç-yedi yaş arası okul öncesi çocukların benliği ile ailelerin demokratik tutumları arasındaki ilişki ile ilgili yaptığı araştırmasında Odabaşı (1985), bu tutumu benimseyen ailelerin çocuklarının benliğinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır (Tuğrul, 1996).

Kontrol edici, otoriter tutumun olumsuz benlik kavramına neden olmasının sebebinin; ebeveyn tutumları ve benlik ilişkisi ile alakalı araştırma sonuçlarına göre otoriter tutumun çok fazla uygulanmasının, çocukta dışsal denetim odağına yol açması, çocukta bağımsızca bir atakta bulunmada kendisine güven duymama hissine yol açması olduğu düşünülebilir (Aksoy, 1993).

Çevik ve Çelikkaleli (2010), ergenlerin arkadaş bağlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne baba eğitim düzeylerine göre incelemiştir. Anne eğitim durumuna göre ergenlerin internet bağımlılık puan

ortalamalarının farklılaşmakta olduğu görülmüştür. Gruplar arasında ortaya çıkan farkın kaynağı incelendiğinde, annesi “lise mezunu” olan ergenlerin internet bağımlılık puan ortalaması, annesi “okur-yazar olmayan” ve “ilköğretim” olan ergenlerin internet bağımlılık puan ortalamasından anlamlı bir biçimde daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Günbatar ve Gökçearsan (2012), ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığını araştırmıştır. Anne ve baba öğrenim düzeylerine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği sonucu elde edilmiştir.

Batıgün ve Kılıç'ın (2011) internet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkileri araştırmışlardır. Araştırmanın örneklemin büyük bir bölümünün (% 73.3) internete evden bağlanmakta olduklarını görülmüştür.

Problemlili internet kullanımı ile çocuklar ve ergenler, ruhsal ve fiziksel olarak etki altında kalmaktadır. Yapılan çalışma da bir geçiş dönemi olan ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin problemlili internet kullanımı ile algıladıkları anne-baba tutumları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; problemlili internet kullanımının cinsiyet, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, ailenin aylık geliri, annenin çalışması ve kendine ait bilgisayar olup olmamasına durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, ancak, kendisine ait odanın olup olmaması ve internete bağlanılan araçlara göre, tablet, bilgisayar ve cep telefonuna sahip olup olmamaya göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Problemlili internet kullanımı ve algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişkiye ait bulgular değerlendirildiğinde, internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda, aşırı kullanım ve problemlili internet kullanımı demokratik tutum ile düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişkiler gösterirken, koruyucu-istekçi tutum ile otoriter tutum arasında orta düzeyde pozitif ilişkiler göstermektedir (Altıntaş, 2016).

İşleyen (2013), lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin kişisel ve ailesel faktörlerle ilişkisini incelediği çalışmada algılanan anne baba tutumları arasında cinsiyete göre farklılık elde edilmiştir.

Yurttaş (2010), ilköğretim ikinci sınıf öğrencilerinin zorbalık eğilimleri ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi araştırılmış ve anne-baba tutum

ölçeği kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme alt boyutları puanlarının öğrencinin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını, bu farklılığın kız öğrencilerin lehine gerçekleştiğini elde edilmiştir.

2.3.UYUM

Uyumla alakalı literatür taraması yapıldığı zaman pek çok tanımla karşılaşmıştır. Bunlardan bazıları “bir engele maruz kalındığı zaman gerekli bilgileri bir araya getirme ve bunlardan faydalanma”, “benlik sisteminin bütünlüğünü koruyacak ve çevresel şartlarla başa çıkabilecek bir şekilde davranışları düzenleme”dir. “Dış ve iç ortam temelli, doğal ve toplumsal şartların sebep olduğu değişikliğe alışma aşaması” ve “kişinin benliğiyle ve etrafıyla dengeli ve etkili bir ilişki oluşturabilmesi, geliştirebilmesi” de yapılan diğer tanımlardandır (Akıncı, 2007).

İnsanlar ve etkileşim içerisinde bulunduğu çevre günümüzde, devamlı ve hızlı bir değişime uğramaktadır. Yaşanılan değişimin sebep olduğu durum, kişileri devamlı yenilenme ve uyum sağlama uğraşına itmektedir (Akıncı, 2007).

Biyolojik kökenli bir kavram olan uyum, organizmayı çevre ile etkileşimi bakımından incelemektedir. Bireyin yaşamındaki her türlü değişiklik beraberinde bir uyum sürecini getirmektedir. Üniversite dönemleri sosyal olarak çalkantılı bir dönem olarak kabul edilir (Erdoğan ve ark.2005).

Uyum genel olarak kişinin kendisi ve etrafıyla iyi ilişkiler geliştirebilmesi ve bunları sürdürme derecesi, karşılaştığı problemlerle baş edebilmesi şeklinde açıklanmaktadır (Özgüven, 1992).

Parçaların arasındaki uygunluğa, ahenge uyum denilmektedir (Öncül, 2000).

Yapılan çalışmalar incelendiğinde uyum- uyumsuzluk terimleri arada normal-normal dışı, arada ruh sağlığı- ruh rahatsızlıkları terimleriyle açıklanmakta ve birbirinin yerine kullanıldığı gözlenmektedir. Kişinin çevresinde maruz kaldığı durumlar ve kişilik özellikleri tarafından uyum oluşmaktadır (Köknel, 2006).

2.3.1. Kişisel Uyum

Genellikle kişisel uyum kavramı söylendiği zaman akla gelen kişiliktir. Kişiliğin literatüre göre ayırt edici iki yönünü bulunmaktadır. Kişinin kendisi ve iç dünyası ile ilişkisi bu yönlerin ilki iken, ikinci yön ise kişinin dış dünyası ve dış dünyası ile alakasıdır. Benlik kavramı, bireyin kendisini değerli ya da değersiz algılaması, güçlü ve zayıf tarafları gibi kişinin kendisine ait özellikleri onun iç dünyasına uyumdur. Başka bireylerle olan iletişimi, aile, meslek, dost, kişinin sevmesi, kişinin diğer insanlar tarafından sevilmesi gibi çevre ile etkileşimi neticesinde meydana gelebilecek özellikler ise kişinin dış dünyasına uyumdur (Köknel, 2006).

Kişinin içsel dünyasında var etmeye uğraştığı uyum, kişisel uyum olarak adlandırılmaktadır. Buna ek olarak kişinin sosyal çevrenin alaka, beklenti ve değişimlerine uygun tutum ve davranışlar içerisinde olması kişisel uyumla alakalıdır (Cüceloğlu, 2004).

2.3.2. Sosyal Uyum

Kişinin sosyal çevresiyle uyum sağlamasına sosyal uyum denilmektedir. Bu uyumu sağlayabilmesi için de bazı sosyal uyum yetenekleri olmalıdır. İletişim yeteneği, kişilerarası ilişki yeteneği, kendi kendini gerçekleştirme yetenekleri şeklinde sosyal uyum yetenekleri ayrılabilir (Duru, 2008).

Kişinin sosyal uyumunu Watts (1979) "a göre, onun diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler geliştirebilmesi, onlarla uyum içinde bulunması ve kendini bağımsız bir insan olarak gerçekleştirebilmesi ortaya koymaktadır.

Uyum sosyal yönden:

A- Kişinin etrafındaki değişikliklere uygun davranışlara sahip olmasıdır.

B- Kişinin etrafındaki ilişkisi olduğu bireylerin beklentilerine uygun davranışlar göstermesidir.

C- Kişinin kendinde olan değişiklikleri anlayarak bunlara uyması durumudur.

2.3.3. Genel uyum

A- Kişinin etraftan gelen uyaranlara uygun tepkiler vermesidir.

B- Kişilerin yeni durumlara uyum sağlamasıdır.

C- Kişinin etrafın beklentilerine uygun tutum ve davranışlarda bulunmasıdır (Duru, 2008).

Kişinin etrafıyla etkileşim sürecine sosyal yönden uyum denilmektedir. Kişinin sosyal açıdan uyumuna pek çok unsurun etkisi bulunmaktadır. Bunlardan bazıları, toplumsal hayatın kendisinin neden olduğu ve kişinin uyum sağlamasını kolaylaştıran veya zorlaştıran etkiye sahip olanlardır. Kişi yeni bir sosyal ortama girdiğinde, kişilik özellikleriyle alakalı unsurların kişinin sosyal davranışlarını şekillendiren önemli bir boyut olduğu gözlenmektedir (Duru, 2008).

Kişinin kişisel uyumu ile sosyal uyumundan onun kişilik uyumu meydana gelmektedir. Kişinin kendisine güvenmesi, yalnız başına karar verebilmesi, hatalarının sorumluluğunu üstlenmesi kişisel uyum kapsamındadır. Kişinin ailesiyle ve çevresindeki bireylerle ilişki oluşturabilme ve bunu devam ettirebilme becerisine ise sosyal uyum denilmektedir (Özgüven, 1992).

Sosyal uyumsuzluk; kişinin çekingen olması, kendine güven duymaması, tek başına kalmayı seçmesi, diğer insanlar tarafından dışlanması, her iki cinsten arkadaşı bulunmaması, karşıt cinsten çekinmesi, devamlı olarak güvensiz olması ve özel ayrıcalıkları bir hak gibi istemektir (Öğüt, 2000).

Ergenlerin problemleri internet kullanımı ile uyumları arasındaki ilişkinin incelenmiştir. Elde edilen verilere göre ergenlerin problemleri internet kullanım düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu, erkek ergenlerin problemleri internet kullanım düzeyleri, internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda/sosyal rahatlık ve aşırı kullanım düzeyleri kadın ergenlerden anlamlı düzeyde yüksek olarak saptanmıştır. Ayrıca ergenlerin problemleri internet kullanım düzeyleri (internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda/sosyal rahatlık, aşırı kullanım) ile uyum düzeyleri (anti sosyal davranış, öfke kontrol problemi, duygusal sıkıntılar, olumlu benlik) arasında anlamlı düzeyde ilişkilerin var olduğu saptanmıştır (Gürcan, 2010)

Chen ve Peng'in (2008) yaptıkları araştırma verilerine göre interneti yoğun biçimde kullanmayanlar ve kullananlar karşılaştırıldığı zaman, interneti yoğun

kullanmayanların üniversite yönetimindeki personel ile daha iyi ilişkiler kurmakta, daha iyi notlar almakta ve daha yüksek öğrenme doyumuna eriştikleri saptanmıştır. İnterneti yoğun olarak kullananlar ise kullanmayanlara kıyasla depresyona, fiziksel hastalıklara, yalnızlığa ve içe dönüklüğe daha yatkın oldukları görülmüştür.

Aşırı internet kullanımının oldukça fazla sosyal etkilerinin olduğu bilinmektedir. Yapılan araştırmalar internette çok fazla zaman geçiren kişilerde uyku eksikliği (Anderson, 2001), sosyal iletişimde problem, kişilerarası ilişkilerde azalma ve interneti depresyon ve stresi azaltmada birincil kaynak olarak kullanma eğilimlerinde oldukları elde edilmiştir (Chou, 2001: Akt. Yellowlees, 2007)

Caplan'ın yaptığı çalışmadan elde ettiği verilere göre bireylerin yüz yüze etkileşim yerine bilgisayar ortamında sosyal etkileşimi tercih etmesi, problemleri internet kullanımının gelişimine neden olduğu görülmektedir. Yapılan bir takım çalışmalar da insanların problemleri internet kullanımından rahatsız oldukları görülmektedir.

Yapılan çalışmalarda problemleri internet kullanımı ile psikososyal değişkenler, iş ve evdeki olumsuz sonuçlar arasında bir bağ olduğu sonucuna varılmıştır (Young ve Rogers, 1998: Akt. Caplan, 2002).

İnterneti fazla süre kullanan insanların normal sosyal bağlarla yabancılaştıklarını ve internet hayatlarında baş faktör haline geldiğinden bu bağlarla ilişkilerini tamamen kaybettiklerini saptamıştır (American Psychologist, 1998; Akt. Amichai-Hamburger ve Ben-Artzi, 2003).

Çağımızın önde gelen teknolojilerinden biri haline gelen internet, günlük hayatımızın hemen her alanına yerleşerek kolaylıklar sağlamaktadır. Aynı zamanda internetin kontrolsüz ve aşırı kullanımı özellikle ergenleri ruhsal ve fiziksel yönden olumsuz etkilemektedir. Bu olumsuz etkiler hem tıp hem de eğitim alanında araştırmalara ağırlık vermesini sağlamıştır. Bu çalışma da ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Sonuçlara göre öğrencilerin internet bağımlılığı ve algılanan anne baba tutumlarının cinsiyete göre değişmediği saptanmıştır. Ancak sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aylık gelir, evde internet bağlantısının olup olmaması ve internete nerden bağlanıldığı değişkenlerinde anlamlı şekilde farklılaşma olduğu saptanmıştır (Eftekin, 2015).

2.4. İNTERNET ve KULLANIMI

Bilgisayar ve internet teknolojilerinin günlük hayatta birçok alanda kullanılmasının yanı sıra eğitsel amaçlarla kullanılması yaygınlık göstermektedir. İletişim, sosyal çevre yaratma, hızlı mesajlaşma, oyun oynama, belge paylaşımı, araştırma yapma gibi nedenlerle internet kullanılırken, internete ulaşım, sözcük işlemci, tablolaştırma gibi yazılımlar için ise bilgisayar ya da benzer teknolojilerden yararlanılmaktadır.

Epostalara bakmak, gazeteleri okumak, sosyal medyada paylaşım yapmak, alışveriş ve bankacılık işlemlerini halletmek ve sanal oyun oynamak özellikle internet kullanıcıları için günümüzde olağan ve normal uğraşlar olarak görülmektedir. İnsanların hayatlarında, internet teknolojisinin bu kadar hızlı gelişimi ve önemli bir yerinin olması önemli sosyal değişimlere yol açabilmektedir (Zorbaz, 2013).

Uzaktan eğitim bu değişimlerden biridir ve kişilerin eğitim yaşamındaki en önemli gelişmelerden biri olarak kabul edilmektedir. Türkiye’de de bütün dünyada olduğu gibi uzaktan eğitim hızla yayılmıştır. Uzaktan eğitim, fiziksel açıdan öğretmen ve öğrencinin aynı ortamda bulunmadan, internet üzerinden çeşitli programlar sayesinde görüntülü, canlı, sesli ve interaktif şekillerde derslerin yapıldığı, katılımcının istediğinde bunları yeniden seyredebileceği, kaynak bilgilerine ulaşabileceği bir eğitiminin sunulduğu; günümüz koşullarında eğitim ve öğretimin hızla bilgisayar ortamına kaydığı akılcı, yenilikçi bir eğitim modelidir.

2.4.1. Problemlerli İnternet Kullanımı

Bilgisayar ve internet kullanımı, bilişim ve teknoloji devri şeklinde isimlendirilen bu dönemde artık yaşamın bir parçası olarak düşünülmektedir. Ortaya çıktığında asıl amacı iletişimi çoğaltmak ve bilgi paylaşımını kolaylaştırmak olan internetin düşünülenden daha hızlı yayılması, patolojik aşırı kullanımına ve internet bağımlılığı olarak adlandırılan yeni bir bağımlılık türünün meydana gelmesine yol açmıştır. Teknoloji alanında yeni bir soluk olan internet, bütün dünyayı etkisi altına alırken ve kullanıcılarına da pek çok yarar sağlamaktadır, bunların yanı sıra aynı zamanda olumsuz etkileri de bulunmaktadır. İnternette geçirilen zamanın son senelerde artması, iletişim ortamı açısından gelişmeyi sürdüren internetin birey

üzerindeki etkilerinin düşünülmesine sebebiyet vermiştir. İhtiyaçlarıyla paralel şekilde insanların bir bölümü internet kullanımına kota koyabilirken, bir bölüm başka kullanıcının bu kota koymayı yapamadığı, iş ve sosyal yaşamlarında bu aşırı kullanım sebebiyle yitimlerle karşılaştıkları görülmüştür (Arısoy, 2009).

“İnternet Bağımlılığı” kavramı; bazı bireylerin interneti aşırı kullanmasının, bu kişilerin sosyal ilişkilerini ve iş yaşamlarını tehlikeye atmasının sonucunda ortaya atılan zararlı kullanım, kontrol altında tutulamayan dürtü olarak ileri sürülmüştür. Aşırı internet kullanımı semptomlarıyla öteki bağımlılık tanısı için kullanılan kriterler kıyaslanmıştır. Bunlar arasından özellikle patolojik kumar ile internet bağımlılığı semptomlarının birbirine çok benzediği fark edilmiştir (Beard ve Wolf, 2001). Problemlerli internet kullanımını kişiler e-posta ve özel çevrimiçi faaliyetleri kullanma, çevrimiçi kumar sitelerinde zaman harcama olarak değerlendirmektedir ve bu durum Yellowlees ve Marks (2007)’a göre internet bağımlılığına neden olmaktadır. İnterneti problemlerli kullananlarda özellikle bağımlılık semptomları ve dürtü bozukluğu bulunduğunu belirtmişlerdir. İnternet kullanımı hakkında kendini kontrol altında tutabilen, gereksinimleri derecesinde interneti kullanan kişilerin bulunduğunu söyleyen Caplan (2002), bu öz-kontrol becerisi bulunmayan kişilerin iş ve sosyal hayatlarında internetin aşırı kullanımı sebebiyle problemler yaşadıklarını da eklemiştir (Peker, 2013).

Problemlerli internet kullanımını yeni bir kavramdır ve tanımlamaya yönelik araştırmacılar tarafından ortak bir fikir birliğine ulaşamamıştır. Problemlerli internet kullanımı, aşırı internet kullanımı, bilgisayar bağımlılığı, patolojik internet kullanımı, internet bağımlılığı şeklinde terimlerle isimlendirilmiştir (Caplan, 2002). Pek çok kaynakta tanımın ortak olarak kullandığı terim problemlerli ve aşırı internet kullanımı olanıdır (Ceyhan vd., 2007). Yani bu kavramlar, daha çok internet kullanımı ile meydana gelebilecek olumsuz sonuçları ve durumları karşılamaktadır. Problemlerli internet kullanımının çeşitli saplantılı davranışlara ne derece benzer olduğu ile ilgili yapılan literatür çalışmalarında yeterli bilginin bulunmaması sebebiyle ‘bağımlılık’ olarak ne şekilde bir bağımlılık olduğu, hangi kategoride ele alınacağı günümüzde hala tartışma konusu olarak netliğe kavuşamamıştır (Reisoğlu vd., 2013).

İnternet bağımlılığı, problemlerli internet kullanımının bir sonucu olarak ele alınmaktadır, bu durumun yalnızca internetin patolojik boyutlarda kullanımıyla

açıklamanın yeterli olmadığı düşünülmektedir. Bu durumun sebepleri incelendiğinde esas nedenin, bağımlılığın internetten ziyade, içeriğe ve verdiği imkânlarla karşı gelişmesinin olduğu varsayılabilir. Klinik durum için daha uygun bir kavram olan“Patolojik İnternet Kullanımı (PİK)”na; bir bağımlılık ya da dürtü kontrolüyle alakalı olmasına karşın pek çok noktada dikkat edilmemektedir. İnternet ilk olarak kendisi bağımlılığa neden olabilecek bir nesne olmasının yanı sıra daha önce olan bir bağımlılık nesnelere için de bir ortam yaratabilmektedir (Gönül, 2002).

2.4.2. Problemlerli internet kullanımını açıklayan modeller

Nasıl fark edilebileceği, semptomların neler olduğu, bağımlılığın hangi boyutlara ulaşabileceği ve nasıl önlemlerin alınması gerektiğiyle alakalı problemlerli internet kullanımının tespitinin kolay olmamasıyla beraber araştırmacılar problemlerli internet kullanımını tanımlamak amacıyla bazı modeller ve tanı ölçütleri belirlemişlerdir.

Problemlerli internet kullanımıyla alakalı Goldberg’in tanı ölçütleri şunlardır;

İnternet bağımlılığı bozukluğu kavramını kullanan ilk insan Dr. Ivan Goldberg (1996)’dir. Literatürlere bakıldığında bağımlılığın 2000’lilere kadar internet bağımlılığının, bağımlılık olup olmadığı tartışılmaktayken şimdilerde artık böyle bir bağımlılığın varlığı kabullenilmekte hatta tedavisi ile ilgilenilmektedir. Ege Üniversitesi’nde bunun ardından 2006 senesinde internet bağımlılığı ismiyle bir derse yer verilmiş ve yine aynı seneinternet bağımlılarını Balıklı Rum Hastanesi tedavi etmeye girişmiştir (Çağır, 2010).

Problemlerli internet kullanımı; on iki aylık periyod içerisinde oluşan, klinik olarak önemli bir bozulma ya da soruna neden olan, aşağıdakilerden en az üç (veya daha fazlası) durumun gerçekleşmesiyle meydana gelen bir olaydır. Bunlar:

1. Aşağıda yer alan maddelerden biri ile açıklanan tolerans:

- a. İnternet kullanım süresinin doyuma ulaşmak amacıyla önemli derecede artması
- b. İnternet kullanımını sürekli aynı sürede kullansa dahi etkisinin önemli şekilde azalması

2. Aşağıda yer alan maddelerden biriyle bildirilen vazgeçme

a. Karakteristik vazgeçme sendromu

i. İnternet kullanımını ağır ve uzun iken ona ara vermek ya da azaltmak

ii. Kriter 1'in ardından birkaç gün ile bir ay arasında meydana gelen aşağıdaki maddelerden ikisi veya daha çoğu;

- Psikomotor problem
- Kaygı
- İnternette yer alanlarla ilgili obsesif şekilde düşünme
- İnternet ile ilgili fantezi ve hayal kurma
- İsteyerek ya da istemeyerek parmakların yazma hareketleri yapması

iii. Kriter 2'de yer alan semptomlar sosyal, mesleki ya da diğer önemli faaliyetlerde üzüntü ve bozulmaya neden olur.

b. Vazgeçme semptomlarını azaltmak ya da önlemek amacıyla internet ya da benzeri bir çevrimiçi servisten yararlanılır.

3. Genellikle internete, düşünüldenden daha uzun süre bağlı kalınır.

4. Başarılı olunmayan uğraşlar ya da kalıcı bir istek şeklinde internet kullanımını azaltmak arzulanır.

5. İnternette gerçekleştirilen faaliyetlere çok fazla zaman ayrılır.

6. İnternet nedeniyle önemli sosyal, mesleki veya eğlence faaliyetleri bırakılır veya azalma yoluna gidilir.

7. Kalıcı fiziksel, sosyal, mesleki veya psikolojik problemlere neden olduğu ya da bunları arttırdığı bilirse dahi internet kullanımını sürdürülür (Zorbaz, 2013).

Problemlili internet kullanımıyla ilgili Young'ın tanı ölçütleri şunlardır;

İnternet bağımlılığını başlı başına psikiyatrik bir problem şeklinde ele alan Young ve DSM-IV'de bulunan "patolojik kumar oynama" kriterlerini esas alarak, "problemlili internet kullanımını" açıklamıştır. Young patolojik internet kullanımı olanlarda davranışsal bir dürtü kontrol bozukluğu bulunmasından ve bu dürtü kontrol

bozukluğunun da kimyasal bir madde alımını kapsamasından hareketle bu tanıma en fazla uyan patolojik kumar oynama tanı ölçütlerini patolojik internet kullanımına uyarlamış ve internet bağımlılığı için ilk ciddi, kapsamlı tanı ölçütlerini oluşturarak paylaşmıştır (Young, 1998). Bu modelde internet bağımlısı bireylerin kumar bağımlısı bireyler gibi duygusal açıdan hassaslık, uyanıklık, kendini açığa vuramama ve uyumsuzluk gibi belirtiler gösterdiğini vurgulamıştır (Zorbaz, 2013).

Bireyde, Young'ın tanımladığı 8 kriterden 5 tanesi bulunması halinde bağımlı olarak ele alınmaktadır.

Young (1998)'ın tanı ölçütleri şunlardır;

1. İnternetin düşüncelerinizi çok fazla meşgul ettiğini hissediyor musunuz?
2. İnternet kullanma sürenizi doyuma ulaşmak amacıyla her defasında artırmak zorunda hissediyor musunuz?
3. Kontrol altında tutmak, azaltmak veya durdurmak amacıyla interneti kullanımıyla alakalı başarısız girişimlerde bulundunuz mu?
4. İnternet kullanımını azaltılmaya veya bırakmaya uğraştığınızda yorgun, kötümser, depresif veya sinirli hissediyor musunuz?
5. Düşündüğünüzden daha çok çevrimiçi kalıyor musunuz?
6. İnternet nedeniyle mühim bir ilişki, iş, eğitim ya da kariyer olanağını riske attınız mı?
7. Aile üyelerine terapist ya da başka bir insana internete bağımlılık boyutunuzu saklamak amacıyla yalan söylediniz mi?
8. Sorunlardan kaçma yolu olarak veya problemlili bir ruh halinden çıkmak amacıyla interneti kullanıyor musunuz? (Çağır, 2010).

Young (1998) bu tanı ölçütleriyle beraber en problemlili çevrimiçi uygulamaları esas alarak internet bağımlılığını da beş ayrı kategoriye bölmüştür:

1. Siber-Sex Bağımlılığı: Cinsellik ile ilgili sitelere bağımlılık.
2. Siber-İlişki Bağımlılığı: Çevrim-içi ilişkilere bağımlılık.

3. Online Kumar Bağımlılığı: Çevrim-içi hisse senedi alışverişi, ticaret yapma ya da kumar bağımlılığı.

4. Bilgi Sörfü: İnternette arama motorlarında bilgi arama veya gezinme.

5. Bilgisayar Oyunları Bağımlılığı: Devamlı olarak bilgisayar oyunu oynama.

Young (1998)'un kategorilerine göre; kişilerin interneti kötü amaçlı kullanmalarından ziyade iyi amaçlı kullanımları da internet bağımlılığına yol açabilmektedir (Peker, 2013).

İnternet bağımlılığı ile ilgili Beard ve Wolf'ın tanı ölçütleri şunlardır;

Young (1996)'un geliştirdiği kriterleri Beard ve Wolf (2001) araştırmalarında 2 gruba bölmüştür;

İnternet bağımlılığı olarak ele alınması için ilk grupta belirtilen durumların hepsinin yaşanmış olması gerekmektedir:

1. İnternetle alakalı fazla meşgul olmak.
2. İnternet kullanma gereksiniminin tatmin olmak amacıyla devamlı artması.
3. İnternet kullanımı ile ilgili yapılan azaltma veya kontrol edebilme uğraşlarının başarısız sonuçlanması.
4. İnternet kullanımı ile ilgili yapılan azaltma veya durdurma uğraşları sırasında huzursuz, depresif ya da agresif hissetme.
5. Programlanmış olandan daha uzun zaman internette vakit harcamak.

Kişinin internet bağımlısı olarak ele alınması için ikinci gruptaysa aşağıda yer alan durumların en az birini yaşamış olması gerekmektedir:

1. İnterneti uzun süre kullanmanın sonucunda sosyal hayattaki ilişkilerde, iş yaşamında, kariyer fırsatlarında ve eğitim yaşamında problemlerle karşılaşmak.
2. Aile üyelerine, terapisteye veya diğer insanlara internete bağlı kaldığı süreyi saklamak amacıyla yalan söyleme.
3. Problemlerden kaçış yolu olarak ve depresif duygularını rahatlatmak için interneti çözüm olarak görme.

Açıklanan bu maddelere göre ilk 5 madde bireyin interneti kullanımıyla alakalı günlük faaliyetleri, son 3 maddeyse bireyin internet kullanımı sonucu uğradığı zararı ve patolojik internet kullanımını açıklamaktadır. İnternet bağımlısı olarak bir bireyin tanılanması için birey, ilk 5 maddenin hepsini, son 3 maddeden az 1 tanesini yaşamış olmalıdır (Beard ve Wolf, 2001, 380).

Bütün bu modellerden yola çıkarak bilgisayar başında, internete bağlı olarak, lazım olandan fazla zaman harcama sorunu biçiminde tanımlanan internet bağımlılığının semptomları olarak aşağıdaki durumlar dikkate alınır (Zorbaz, 2013):

- Her gün internet'e bağlanmak, bağlı iken zamanın farkında olmamak, sorulduğunda ise inkar etmek veya yalan söylemek. Bilgisayarın başında bu kadar fazla zaman geçirildiği için suçluluk duyma ve büyük bir zevk alma arasında gidip gelmek,

- Herkese mail adresi, ICQ numarası, sohbet odası adları vs. vermek veya dağıtmaya çalışmak,

- İnternet ile ilgili olmayan faaliyetlere karşı ilgisizleşme

- Bilgisayarla araya mesafe girdiği zaman canın bilgisayar çekmesi ve agresifleşme.

- Elektronik postada bir şey var mı diye kontrol etmeye dair aşırı bir istek duymak,

- Sosyal aktivitelerde azalma, dostları tarafından anlaşılama hissi, spor aktivitelerinden uzaklaşma ve kondisyon yitimi,

- İş verimliliğinin azalması, devamlı uykusuz kalma ve halsizlik,

- Alışverişin internet ile yapılması,

- Yeterli vakit ayırmadığı için aile fertleriyle olan bağların zayıflaması,

- Çevrimiçi hayata günlük yaşamdaki başka iş ve bireylerin engel olduğu hissi,

- Eşler arasında bilgisayar kullanımından dolayı anlaşmazlık ve problem çıkması, kişilerle internet üzerinden konuşmayı yüz yüze konuşmaya tercih etmek.

Bağlayan internet bağımlılığıyla Young'ın modelinin tanı ölçütleri birçok araştırmacının ilgi alanına girmiştir. İnternet bağımlılığı kavramını tanımlamaya uğraşmanın yanı sıra araştırmacılar aynı zamanda kendi araştırmaları kapsamında internet bağımlılığını ölçmeye dair yöntemler, çeşitli kriterler, kontrol listeleri, testler, ölçekler geliştirerek bu konuyu açıklamaya uğraşmışlardır (Gençer, 2011).

Yılmaz; Şahin; Haseski ve Erol (2014), lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre araştırılmıştır. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri sınıf seviyelerine göre; hem 9. hem de 10. sınıftaki öğrencilerin bağımlılık puanlarının, 11. sınıf öğrencilerinin puanından daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çetinkaya (2013), ilköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığını araştırmıştır. İlköğretim öğrencilerinin ailelerinin aylık gelirine göre, internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu saptamıştır. Çalışmada ailelerinin aylık geliri 1000 TL'den az olan öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamaları, ailelerinin aylık geliri 1000TL-2000TL ve ailelerinin aylık geliri 3000TL'den fazla olan öğrencilerden düzeyinde anlamlı derecede daha düşük olduğu sonucu elde edilmiştir.

Şahin (2011), ilköğretim okulu öğrencilerindeki internet bağımlılığını araştırmıştır. Evlerinde internet bağlantısı olan öğrencilerin internet bağımlılığına daha fazla yatkınlık gösterdiğini sonucu saptanmıştır.

2.4.3. İnternet Bağımlılığı ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Esen ve Siyezın yaptığı çalışma da ergenlerde internet bağımlılığını etkileyen psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi gaye edinilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, ergenlerde internet bağımlılığı ile yalnızlık arasında olumlu yönde; internet bağımlılığı ile aileden algılanan sosyal destek arasında olumsuz yönde anlamlı bir alaka bulunmaktadır. İnternet bağımlılığı ile çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin alt boyutlarından olan arkadaştan algılanan sosyal destek ve özel bireyden algılanan sosyal destek arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Çalışmanın sonucunda cinsiyet, bilimsel başarı, yalnızlık ve aileden algılanan sosyal destek değişkenlerinin ergenlerde internet bağımlılığını etkilediği görülmüştür. Sözü edilen bu değişkenler internet bağımlılığındaki toplam varyansın %7,3'ünü açıklamış olmaları sebebiyle internet bağımlılığına etki eden diğer değişkenlerin bulunabilmesi

için farklı değişkenleri içeren yeni çalışmalara gerek duyulduğu söylenmektedir (Esen ve Siyez, 2011).

Horzum ve Ayas yaptıkları çalışma da ilköğretim öğrencilerinin ailelerinin internet tavrını ölçmek ve öğrencilerin aile internet tavrını ve internet bağımlılıklarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmaktadır. Çalışma sonucunda internet bağımlılığında, ihmalkar internet tavrına sahip olan ebeveynlerin etkin pozisyonları olduğu bulunmuştur. Çalışmada aile internet tavrında cinsiyet, öğrenim görülen sınıf ve internet kullanım becerisinin anlamlı değişkenler olduğu görülmüştür (Horzum ve Ayas, 2013)

Dünyanın her tarafındaki bilgisayarların birbirine bağlanmasını sağlayan, küresel bir iletişim aracı olarak toplumsal değişikliklere sebep olabilen internet, son yıllarda hızla gelişmiştir. İnternet kullanımının hızla yaygınlaşması ve kullanım alanının genişlemesi bazı negatiflikleri de beraberinde getirmektedir. Bu negatifliklerden biri de internet bağımlılığıdır. İnternet bağımlılığı her yaşta ve cinsiyette görülen bir problemdir. İnternet bağımlılığı geç yaşlarda başlayan psikoaktif madde, alkol ve kumar bağımlılığın aksine daha erken yaşlarda görülmektedir. En büyük risk grubu 12-18 yaş arasındaki ergenlerdir. İnternet bağımlılığı ergenler için önemli bir risk olmasına karşın yapılan çalışmalar az kalmaktadır. Özellikle ülkemizde, internet bağımlılığı ergenler için önemli bir risk olmasına karşın internet bağımlılığıyla ilgili çalışmaların sınırlı sayıda ve az olduğu görülmektedir. Bu gayeyle ergenlerde internet bağımlılığı yaygınlığını tanımlamak ve anlamak bu çalışmanın başlıca amacını açıklamaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda internet bağımlılığı yaygınlığı % 12.6 olarak bulunmuştur. Boş zaman aktiviteleri, haftalık ortalama internet kullanım süresi, gün içinde internet kullanım zamanı, internet kullanımının rutin işleri aksatması, internet kullanımının öğretmen ilişkilerini negatif etkilemesi, internet kullanımının uyku düzenini etkilemesi, internet kullanımının yeme düzenini etkilemesi değişkenleri internet bağımlılığını etkileyen değişkenler olarak bulunmuştur (Doğan, 2013).

İnternet bağımlılığı ile yalnızlık ve kişiler arası alakalı tarzları arasındaki ilişkileri saptamak çalışmanın temel amacıdır. Gençler arasındaki internet kullanımı ve bağımlılığına ilişkin bazı demografik ve tanımlayıcı bilgiler edinmek diğer bir amacı oluşturmaktadır. Örneklemin %14'ünün internet bağımlılığı puanlarının

yüksek olduğu, internet bağımlısı olarak açıklanabileceği görülmektedir. İnternet bağımlılığı olan şahıslar günde ortalama 2.17 ± 0.70 saat internete bağlı kaldıklarını belirtmektedir. Bu da haftada 15 saati aşkın bir süre internet başında zaman geçirdikleri manasındadır. İnternete bağımlı olan şahısların, olmayanlara göre bireyler arası telepatide durdurucu tarzı daha çok kullandıkları ve yalnızlık seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bağımlı olanların interneti daha uzun süre ve daha çok etkileşim amacı ile kullandıkları görülmüştür. İnterneti kullanım süresi, etkileşim amacıyla internet kullanımı ve bireyler arası ilişkilerde durdurucu tarz, internet bağımlılığının tetikleyicileri olarak belirlenmiştir (Batıgün, 2010).

Whang, Lee ve Chang'ın (2003) Kore'de yürüttükleri çalışmada katılımcıların %3.5'i için İnternet Bağımlısı (İB) teşhisi koyulurken, %18.4'ü için Potansiyel İnternet Bağımlısı (PB) tanısı koyuldu. İB olanlar, PB ve Bağımlı Olmayanlara (BO) karşılaştırıldığında, gerçeklikten uzaklaşmaya daha meyillidir. İş yerinde bunaldıklarında ya da sadece kötü hissettiklerinde bile, İB grubunda internete girme teşebbüsünde olmuşlardır. Diğer gruplara kıyasla, İB grubunda daha yüksek seviye yalnızlık, kötü ruh hali ve takıntılı davranışlar görülmüştür. İB grubunun bireylerarası tehlikeye karşı daha savunmasız oldukları ve yabancılara normal olmayan bir yakınlık gösterdikleri bildirilmiştir.

Kesici ve Şahin (2009) 384 üniversite öğrencisinde, internet bağımlılığı olan ve olmayan öğrencilerin internet kullanımlarını araştırmışlardır. Elde edilen sonuçlara göre, bağımlı olan grup interneti bağımlı olmayan gruba göre sosyal, eğlence ve sanal hissel işlevler için daha sıklıkla kullanmışlardır. Ayrıca bağımlı grup internetin sanal hissel işlevini bağımlı olmayan gruptan daha sık kullanmaktadır.

Problemlerle internet kullanımı açıklamasını araştıran birçok çalışma bulunmaktadır. Bayraktar (2001) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan 12–17 yaş aralığındaki 686 ilköğretim ve lise öğrencisi ile gerçekleştirdiği çalışmasında internetin çoğunlukla erkek ergenlerde ve üst sosyo-ekonomik seviyedeki bireyler tarafından kullanıldığını bulmuştur. Buna göre sosyo-ekonomik seviye yükseldikçe internet kullanımı da artmaktadır. Aynı çalışmada ergenlerin interneti çoğunlukla eğlence ve iletişim amacıyla kullandıkları düşünülmüştür.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma betimsel nitelikte olup genel tarama modelinde bir çalışmadır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir.

3.2. Katılımcılar

Araştırma kapsamında 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında İstanbul ili Avcılar ilçesinde liselerde eğitim gören 9. 10. 11. ve 12. Sınıf 15-18 yaş arası 400 öğrenciye ulaşılarak okullardan veri toplandı.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan ve kişisel bilgilerin araştırıldığı formda bireylere cinsiyetleri, sınıfları, yaşları, anne ve babalarının eğitim durumları, evlerinde internetin bulunup bulunmadığı, günde ortalama ne kadar süre internette vakit geçirdikleri ve interneti genelde ne için kullandıkları ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

3.3.2. Robbins Anne Baba Algı Ölçeği

Araştırmada kullanılan ölçme araçlarından “Anne-Baba Algı Ölçeği-Perceptions of Parents Scale ” Robbins (1994) tarafından, ergenlerin anne ve babalarıyla olan ilişkilerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 5’li Likert tipi olup, 21 maddeden oluşmaktadır. ABAÖ’de anne-baba ve ergen arasındaki yaşantılar üç alt boyut aracılığıyla (katılım, özerklik desteği ve yakınlık) ölçülebilmemesinin yanısıra ters kodlamadan sonra bu boyutlardaki maddelerin toplanmasıyla, anne-baba ve ergen arasındaki algılanan ilişkinin toplam puanı da elde edilebilmektedir. Yüksek puan, anne ve babanın yüksek düzeyde özerklik desteğini, düşük puan ise anne ve

babanın kontrol sağlama algısını ifade etmektedir. Ölçme aracının güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Ölçek maddelerinin Türkçe çevirileri yapılarak anlam ve içerik bütünlüğü dil uzmanları tarafından değerlendirilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları incelendiğinde bir maddenin (Madde 2) ölçme aracından çıkarılmasına karar verilmiş ve üç faktörlü yapı için üretilen uyum iyiliği değerlerinin hem baba boyutu için hem de anne boyutu için iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Son olarak, ölçme aracının iç tutarlık katsayısının anne ve baba boyutları için yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (sırasıyla, $\alpha = .91$, $\alpha = .93$). Bu çalışmada genel bir değerlendirme yapabilmek amacıyla ve ABAÖ'nin alan yazınındaki çalışmalarda kullanıldığı şekli dikkate alınmış böylelikle anne ve baba algı puanlarından elde edilen toplam puanlarla analizler gerçekleştirilmiştir (Kocayörük, 2012).

3.3.3. Reynolds Ergen Uyum Envanteri

Reynolds Ergenler İçin Uyum Tarama Envanteri (REUTE), Reynolds (1998) tarafından klinisyenlerin ve araştırmacıların ergenlerin uyum sorunlarını kısa ve kolay yoldan ölçebilmesi amacıyla geliştirilmiş bir ölçüm aracıdır. Reynolds ergen uyum envanteri 32 maddeden oluşan bir öz bildirim ölçme envanteridir. Her bir madde 1 (hiçbir zaman) ile 5 (Her zaman) arasında puanlandırılma yapılıdır. Ölçeğin en düşük puanı 32 en yüksek puanı ise 165 dir. (Kocayörük, 2010). REUTE genel olarak ergenlikte antisosyal, öfke kontrolü, duygusal bozukluklar ve pozitif benliği değerlendirmek amaçlı kullanılmaktadır (Kocayörük, 2010). Madde kapsamı ile ilgili ilk iki alan; iletişimle ilgili sorunlar ile endişe ve depresyonu içeren duygusal sorunlardır. Bunu takiben, problemleri dışa vurma faktörü olarak öfke kontrol problemi, sert davranışlara, arkadaşlarla ve yetişkinlerle anlaşma güçlüklerine yol açan ve daha ciddi uyum sorunlarının habercisi olarak görülen karşı gelme davranışıyla ilgili bir alan, özgüven ve olumlu sosyal etkileşimler üzerine yoğunlaşan problemleri içe atma alanı vardır. REUTE'nin Faktör Yapısı Toplam standart ve klinik örneklem gruplarından, özdeğerleri 9.49, 2.84, 1.89 ve 1.29 olan dört faktör elde edilmiştir. Bu dört faktör, toplam sapmanın %48.5'ine denk düşmektedir; .30'luk ya da daha çok madde-faktör yüklemesi, madde-faktör yerleştirmesi için anlamlı olarak yorumlanmıştır. 32 REUTE maddesi içinde 3 tanesi .32 ile .38 arası faktör yüküne, kalan 29'u ise .42 ile .75 arası faktör yüküne sahiptir. (Meriç, 2007):

Güvenirlilik Analizleri REUTE'nin güvenirlilik analizleri bir dizi çalışma ile iç tutarlılık, test-tekrar test ve ölçümün standart hatası teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. REUTE (AdjT) ve alt ölçekleri için hesaplanan Cronbach Alfa korelasyon katsayıları şöyledir: REUTE (AdjT): .91, Duygusal Sıkıntılar (ED): .88, Öfke Kontrol Problemi (AC): .83, Anti Sosyal Davranış (AB): .80 ve Olumlu Benlik (PS): .73'tür. REUTE Toplam Uyum (AdjT) test-tekrar test korelasyon katsayısı $r = .89$ olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlar bazında korelasyon katsayıları, AB: $r = .85$; AC: $r = .83$; ED: $r = .85$; PS: $r = .86$ olarak belirlenmiştir. REUTE'nin ölçümün standart hatasının 2.83 ila 5.39 arasında değerler aldığı ve REUTE'nin güvenirliliğini desteklediği görülmektedir (Reynolds, 2001: Akt. Meriç, 2007). REUTE'nin Türkçe'ye Uyarlanması Reynolds (1998) tarafından geliştirilen REUTE, 12-19 yaş arası ergenlerin duygusal davranışsal uyum sorunlarının belirlenmesine olanak sağlayan geçerli ve güvenilir bir envanterdir (Meriç, 2007).

3.3.4. Problemlili İnternet Kullanım Ölçeği

Ceyhan, Ceyhan ve Gürçan (2007) tarafından geliştirilen “ Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği” bireylerin problemlili internet kullanımı davranışlarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçek: 1.İnternet'in olumsuz sonuçları, 2. Sosyal fayda/sosyal rahatlık, 3. Aşırı kullanım olmak üzere üç faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin internet'te geçirilen zamana ve kendisini internet bağımlısı olarak algılama durumuna göre bireylerin problemlili internet kullanım davranışlarını ayırt edebildiği bulunmuştur. Ölçekte ‘tamamen uygun, oldukça uygun, biraz uygun, nadiren uygun, hiç uygun değil’ şeklinde 5 li likert ölçeği kullanılmıştır. Bireyler ölçekteki ifadeleri kendi durumlarına uygunluk derecesine göre belirtmişlerdir. 33 maddeden oluşan ölçekten en düşük 33 en yüksek 165 puan alınabilir. Ölçekten alınabilecek yüksek puanlar, bireylerin internet kullanımlarının sağlıksızlaştığının, internet'in yaşamlarını olumsuz bir şekilde etkilediğinin ve bağımlılık gibi bir patolojiye eğilim oluşturabileceğinin işareti olarak değerlendirilebilir. Ceyhan, Ceyhan ve Gürçan (2007) tarafından geliştirilen PİK ölçeğinin geçerlik ve güvenirlilik çalışmaları aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği (Ek 2), üniversite öğrencilerinin problemlili internet kullanımını belirlemeye yönelik bir ölçek olup, Ceyhan, Ceyhan

ve Gürçan (2007) tarafından geliştirilmiş, geçerlik güvenirliği yapılmış, faktör analizi 1658 üniversite öğrencisi üzerinden yürütülmüştür. Yapılan çalışmalara göre, ölçeğin “internetin olumsuz sonuçları”, “sosyal fayda/sosyal rahatlık” ve “aşırı kullanım” olmak üzere 33 madde ve 3 faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Otuz üç madde, üç faktör ve beşli derecelendirme yapılarak ölçekten en düşük 33 puan ve en yüksek 165 puan alınabilir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (α) 0.94, test tekrar test güvenirlik katsayısı 0.81 olarak elde edilmiştir. Buna göre, ölçeği oluşturan üç faktörün iç tutarlılık katsayısı ise; 1. faktör (internet’in olumsuz sonuçları) için 0.94, 2. faktör (sosyal fayda/sosyal rahatlık) için 0.85 ve 3. faktör (aşırı kullanım süresi) için 0.74 olarak hesaplanmıştır.

Bu araştırmada Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeğinin internetin olumsuz sonuçları alt ölçeği için iç tutarlılık katsayısı .92, sosyal fayda/sosyal rahatlık alt ölçeği .85, aşırı kullanım için ise .79 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin tamamı için ise iç tutarlılık katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmada Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeğinin Cronbach alfa değeri 0.93 bulunmuştur. Ölçeğin Ceyhan ve Ceyhan (2009) tarafından Eskişehir il merkezinde 571 lise öğrencisiyle ergenler için geçerlik ve güvenirliği yapılmış ve ergenlere özgü problemlili internet kullanımını geçerli ve güvenilir biçimde ölçen “Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği-Ergen” (PİKÖ-E) olarak adlandırılan ölçek ortaya çıkmıştır. Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği” (PİKÖ) alt gruplarının madde sayıları ve madde numaraları gösterilmiştir.

1. faktör: internetin olumsuz sonuçları (17 madde): 9,14–25, 27–29, 31 maddeler. Puan aralığı 85–17
2. faktör: sosyal fayda/sosyal rahatlık (10 madde): 3, 4, 5, 8, 10, 11,13, 26, 32, 33 maddeler. Puan aralığı 50–10
3. faktör: aşırı kullanım (6 madde): 1,2,6,7,12,30 (7.ve 12. tersten puanlanan) maddeler. Puan aralığı 30–6

Problemlili İnternet Kullanım Ölçeği (Ek 2), internetin yaşantımızda sağlıklı ve sağlıksız kullanım oranlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu ölçekten alınabilecek yüksek puanlar, bireylerin internet kullanımlarının sağlıksızlaştığını, internetin yaşamlarını olumsuz etkileyeceğini ve bağımlılığa yol açabileceği şeklinde değerlendirilmelidir (Ceyhan ve ark. 2007; Ceyhan ve Ceyhan, 2007; Ceyhan, 2008; Ceyhan ve ark., 2009; Tutgun, 2009; Ata ve ark., 2009; Günaydın ve ark., 2010).

3.4. Verilerin Analizi

Veri toplama ölçekleri ile elde edilen veriler bilgisayar ortamına sayısal ifade olarak girilmiş ve bu veriler sosyal bilimler için istatistik paket programı (spss 18) kullanılarak istatistiksel sonuçlara dönüştürülmüştür.

Analizlere başlamadan önce veriler normal dağılım açısından incelendi. Liselerde okuyan öğrenciler oluşan grubun bağımlı değişken Problemlili İnternet Kullanım düzeyleri Kolmogorov-Smirnov testinin de (K-S= .974, df= 400, $p=.084$) normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Bağımlı değişkenlerden Anne Baba Algı Düzeyleri Kolmogorov-Smirnov testinin de (K-S= .977, df= 400, $p=.053$) normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Bağımlı değişkenlerden Uyum Düzeyi Ölçeği Kolmogorov-Smirnov testinin de (K-S= .957, df= 400, $p=.072$) normal dağılım gösterdiği görülmüştür.

Kolmogorov-Smirnov testinde p değeri 0.05 büyük ise anlamlılığı ifade eder. Analiz sonuçlarında, anlamlılık düzeyleri en az $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir. Sonuçlar, spss programının hesapladığı değer 0.05'den küçükse anlamlıdır, 0.05'den büyükse anlamsızdır ilkesine göre değerlendirilmiştir. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı Tek Örneklem T testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Varyans Analizi kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki ilişki Pearson korelasyon ile test edilmiştir. Problemlili İnternet Kullanımı, Anne – Baba Algı ve Uyum Düzeyleri yordama da ki önem sırasını belirlemek için de regresyon analizi yapılmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde ergenlerin, problemleri internet kullanımı, anne baba algıları ve uyum düzeyleri ölçeklerinden elde edilen bilgiler ile araştırmacı tarafından hazırlanan genel bilgi formundan elde edilen bulgular yer almaktadır. Araştırmaya katılan ergenlerin demografik değişkenlere göre dağılımları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.1: Araştırmaya Katılan Ergenlerin Bazı Değişkenlere İlişkin Dağılımı (n=400)

Cinsiyet	N	(Yüzdelik)
Kız	212	53.0
Erkek	188	47.0
Sınıfınız	N	(Yüzdelik)
9.Sınıf	50	12.5
10.Sınıf	148	37.0
11.Sınıf	149	37.3
12.Sınıf	53	13.3
Yaş	N	(Yüzdelik)
14	21	5.3
15	100	25.0
16	121	30.3
17	124	31.0
18	34	8.5
Anne Eğitim Düzeyi	N	(Yüzdelik)
Okur-yazar değil	11	2.8
Okur-yazar	18	4.5
İlkokul mezunu	162	40.5
Ortaöğretim mezunu	180	45.0
Üniversite mezunu	27	6.8
Yüksek Lisans	2	.5

Babanın Eğitim Düzeyi	N	(Yüzdelik)
Okur-yazar değil	1	.3
Okur-yazar	16	4.0
İlkokul mezunu	103	25.8
Ortaöğretim mezunu	225	56.3
Üniversite mezunu	48	12.0
Yüksek Lisans	7	1.8

Araştırma dâhilinde kişisel bilgi formunu ve anket sorularını yanıtlayan 400 Ergenin 212'si (%53.0) Kızlardan ve 188'si (%47.0) Erkeklerden oluştuğu görülmüştür.

Öğrencilerin 50'si 9.sınıf (%12.5), 148'i 10.sınıf (%37.0), 149'u 11.sınıf (%37.3), 53'ü 12.sınıf (%13.3) olduğu görülmüştür.

21'i 14 yaşında (%5.3), 100'ü 15 yaşında (%25.0), 121'i 16 yaşında (%30.3), 124'ü 17 yaşında (%31.0), 34'ü 18 yaşında (%8.5) oldukları bilinmektedir.

Öğrencilerin Anne Eğitim düzeylerinin 11'inin (%2.8) Okur-yazar olmadığı, 18'nin (%4.5) okur-yazar olduğu, 162'sinin (%40.5) İlkokul mezunu olduğu, 180'inin (%45.0) Ortaöğretim mezunu olduğu, 27'sinin (%6.8) Üniversite mezunu olduğu, 2'sinin (%.5) Yüksek Lisans Mezunu olduğu bilinmektedir.

Öğrencilerin Baba Eğitim düzeylerinin 1'inin (%.3) Okur-yazar olmadığı, 16'sının (%4.0) okur-yazar olduğu, 103'ünün (%25.8) İlkokul mezunu olduğu, 225'inin (%56.3) Ortaöğretim mezunu olduğu, 48'inin (%12.0) Üniversite mezunu olduğu, 7'sinin (%1.8) Yüksek Lisans Mezunu olduğunu bilinmektedir.

Tablo 4.2: Araştırmaya Katılan Ergenlerin İnternet Kullanma Süresine Göre İlişkin Dağılımı (n=400)

İnternette bir günde ortalama süreniz	N	(Yüzdelik)
1 saatten az	28	7.0
1-2 saat	130	32.5
3-5 saat	164	41.0
6 saatten fazla	76	19.0

Günde internet kullanımını 28'i (%7.0) 1 saatten az, 130'u (%32.5) 1-2 saat, 164'ü (%41.0) 3-5 saat, 76'sı (%19.0) 6 saatten fazla internet kullandıklarını belirtmiştir.

Tablo 4.3: Araştırmaya Katılan Ergenlerin İnternet Kullanma Amacına Göre İlişkin Dağılımı (n=400)

İnternet Kullanım Amacınız	N	(Yüzdelik)
Ödev hazırlamak	53	13.3
Film –MP3 müzik indirmek	58	14.5
İnternette gezinti yapmak	84	21.0
Chat yapma(sohbet etmek)	59	14.8
Sosyal Paylaşım Ağlarına bağlanmak (Facebook/Twitter vs.)	94	23.5
Diğer	52	13.0

İnternet Kullanım amacını 53'ü (%13.3) ödev hazırlamak, 58'i (%14.5) Film-Mp3 müzik indirmek, 84'ü (%21.0) İnternette gezinti yapmak, 59'u (%14.8) Chat yapmak, 94'ü (%23.5) Sosyal Paylaşım Ağlarına bağlanmak (Facebook/Twitter vs.), 52'si (%13.0) Diğer (oyun oynamak) şeklinde kullanmaktadırlar.

Tablo 4.4. Ergenlerin Anne –Baba Algı, Problemlı İnternet Kullanımı ile Uyum Düzey Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Ölçekler	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Problemlı İnternet Kullanımı	2.56	.85	35	148
Anne-Baba Algı	3.59	1.32	73	203
Uyum Düzeyleri	3.41	1.28	32	160

Problemlı İnternet Kullanım Ölçeğinden elde edilen puanların ortalaması (\bar{x} =2.56), Anne- Baba Algı ölçeğinin puanların ortalaması (\bar{x} =3.59) ve Uyum Düzeyleri ölçeğinin puanlarının ortalaması (\bar{x} =3.41) olarak görölmektedir.

Problemlı İnternet Kullanım Ölçeğinden maksimum puanı (148), Anne- Baba Algı ölçeğinin maksimum puanı (203), Uyum Düzeyleri Ölçeğinin maksimum puanı (160) olarak gerçekleşmiştir. Problemlı İnternet Kullanım Ölçeğinden minimum puanı (35), Anne- Baba Algı ölçeğinin minimum puanı (73), Uyum Düzeyleri Ölçeğinin minimum puanı (32) olarak gerçekleşmiştir. Problemlı İnternet Kullanım Ölçeğinden standart sapması (.85), Anne- Baba Algı ölçeğinin standart sapması (1.32), Uyum Düzeyleri Ölçeğinin standart sapması (1.28) olarak gerçekleşmiştir.

Anne Baba Algı Ölçeğinin standart sapması, Problemlı İnternet Kullanım ve Uyum Düzeyleri ölçeklerinin standart sapmasından yüksek olduğu için Anne Baba Algı Ölçeğinin güvenilirliği daha yüksektir.

Tablo 4.5. Problemlı İnternet Ölçeği Sonuçlarının Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{X} \pm S$	Sd	T	P
Problemlı İnternet	Kız	212	2.51±.84	398	-1.171	.224
	Erkek	188	2.61±.86			

* $p < .05$

Ergenlerin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmek için yapılan t testi neticesinde Problemlı İnternet Kullanım Ölçeğine göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$t(398) = -1.171, p > .05$].

Tablo 4.6. Problemlü İnternet Kullanım Ölçek Sonuçlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sınıf	N	$\bar{X} \pm S$	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kare. Ortal.	F	P
9.Sınıf	50	2.48±.71	G.Arası	1.236	3	.412		
10.Sınıf	148	2.58±.89	G.İçi	288.943	396	.730	.565	.638
11.Sınıf	149	2.53±.86	Toplam	290.180	399			
12.Sınıf	53	2.67±.82						

* $p < .05$

Ergenlerin Yaşlarına göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmek için yapılan Tek Yönlü Varyans testi neticesinde Problemlü İnternet Kullanım Ölçeğine göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$f(3-396) = .565, p > .05$].

Tablo4.7. Ergenlerin Problemlü İnternet Kullanımı, Anne- Baba Algıları ve Alt Ölçekleri ile Uyum Düzeylerinin ve Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. P.İnternet	-										
2. A. Katılımı	-.287**	-									
3. A. Otonomi	-.382**	.677**	-								
4. A.Yakınlığı	-.380**	.637**	.607**	-							
5. B. Katılımı	-.151*	.435**	.362**	.384**	-						
6. B. Otonomi	-.239**	.412**	.493**	.428**	.669**	-					
7. B.Yakınlığı	-.164**	.383**	.347**	.501**	.673**	.648**	-				
8. D.Sıkıntı	.563**	-.166**	-.241*	-.252**	-.207**	-.273**	-.220**	-			
9.OlumluBenlik ProblemAlgılanması	.490**	-.224**	-.259**	-.225**	-.115*	-.233**	-.170**	.343**	-		
10. A.S.Davranış	.387**	-.161**	-.230**	-.230**	-.080	-.160**	-.117*	.246**	.233**	-	
11. ÖfkeKontrol	.399**	-.284**	-.269**	-.345**	-.206**	-.289**	-.240**	.440**	.182**	.386**	-

* $p < .05$, ** $p < .001$

Problemlı internet kullanımı puanı ile anne katılımı ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.287, p < .005$). Problemlı İnternet Kullanımı artarken Anne Katılımı azalmaktadır. Problemlı İnternet Kullanımı ile Anne Katılımı Algısı arasında zayıf ve ters ilişki vardır. Problemlı İnternet Kullanımı Puanı ile Anne Otonomi Desteği Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.382, p < .005$). Problemlı internet kullanımı artarken anne otonomi azalmaktadır. problemlı internet kullanımı ile anne otonomi algısı arasında zayıf ve ters ilişki vardır. Problemlı İnternet kullanımı puanı ile anne yakınlığı ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.380, p < .005$). Problemlı İnternet Kullanımı artarken Anne Yakınlığı azalmaktadır. Problemlı İnternet Kullanımı ile Anne Yakınlığı Algısı arasında zayıf ve ters ilişki vardır.

Problemlı internet kullanımı puanı ile baba katılımı ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.151, p < .005$). Problemlı İnternet Kullanımı artarken Baba Katılımı azalmaktadır. Problemlı İnternet Kullanımı ile Baba Katılımı Algısı arasında çok zayıf ve ters ilişki vardır. Problemlı İnternet Kullanımı Puanı ile Baba Otonomi Desteği Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.239, p < .005$). Problemlı İnternet Kullanımı artarken Baba Otonomi Desteği azalmaktadır. Problemlı İnternet Kullanımı Baba Otonomi Desteği Algısı arasında çok zayıf ve ters ilişki vardır. Problemlı İnternet Kullanımı Puanı ile Baba Yakınlığı Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.164, p < .005$). Problemlı İnternet Kullanımı artarken Baba Yakınlığı azalmaktadır. Problemlı İnternet Kullanımı Baba Yakınlığı Algısı arasında çok zayıf ve ters ilişki vardır.

Problemlı İnternet Kullanımı Puanı ile Duygusal Sıkıntı Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .563, p < .005$). Problemlı İnternet Kullanımı artarken ile Duygusal Sıkıntı artmaktadır. Problemlı İnternet Kullanımı Duygusal Sıkıntı arasında orta ve doğru orantılı ilişki vardır. Problemlı İnternet Kullanımı Puanı ile Olumlu Benlik Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyon amacıyla

pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.490$, $p<.005$). Problemlü İnternet Kullanımı artarken Olumlu Benlik artmaktadır. Problemlü İnternet Kullanımı ile Olumlu Benlik arasında zayıf ve doğru orantılı ilişki vardır. Problemlü İnternet Kullanımı Puanı ile Anti sosyal Davranış Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.387$, $p<.005$). Problemlü İnternet Kullanımı artarken Anti sosyal Davranış artmaktadır. Problemlü İnternet Kullanımı ile Anti sosyal Davranış arasında zayıf ve doğru orantılı ilişki vardır. Problemlü İnternet Kullanımı Puanı ile Öfke Kontrol Problemleri Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.399$, $p<.005$). Problemlü İnternet Kullanımı artarken Öfke Kontrol Problemleri artmaktadır. Problemlü İnternet Kullanımı Öfke Kontrol Problemleri arasında zayıf ve doğru orantılı ilişki vardır.

Anne Katılımı ile Duygusal Sıkıntı Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= -.166$, $p<.005$). Anne Katılımı artarken Duygusal Sıkıntı azalmaktadır. Anne Katılımı ve Duygusal Sıkıntı arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Anne Katılımı ile Olumlu Benlik Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= -.224$, $p<.005$). Anne Katılımı artarken Olumlu Benlik azalmaktadır. Anne Katılımı ve Olumlu Benlik arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Anne Katılımı ile Anti sosyal Davranış Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyon amacıyla negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= -.161$, $p<.005$). Anne Katılımı artarken Anti Sosyal Davranış azalmaktadır. Anne Katılımı ve Anti Sosyal Davranış arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Anne Katılımı ile Öfke Kontrol Problemleri Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda olumsuz yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= -.284$, $p<.005$). Anne Katılımı artarken Öfke Kontrol Problemleri azalmaktadır. Anne Katılımı Öfke Kontrol Problemleri arasında zayıf ve ters orantılı ilişki vardır.

Anne Otonomi Desteği ile Duygusal Sıkıntı Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda olumsuz yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r= -.241$, $p<.005$). Anne Otonomi Desteği artarken Duygusal Sıkıntı azalmaktadır. Anne Otonomi Desteği ile Duygusal Sıkıntı arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Anne Otonomi Desteği ile Olumlu Benlik Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi

ölçmek amacıyla pearson korelasyonda olumsuz yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.259, p < .005$). Anne Otonomi Desteği artarken Olumlu Benlik azalmaktadır. Anne Otonomi Desteği ile Olumlu Benlik arasında zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Anne Otonomi Desteği ile Anti sosyal Davranış Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda olumsuz yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.230, p < .005$). Anne Otonomi Desteği artarken Anti sosyal Davranış azalmaktadır. Anne Otonomi Desteği ile Anti sosyal Davranış arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Anne Otonomi Desteği ile Öfke Kontrol Problemleri Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda olumsuz yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.269, p < .005$). Anne Otonomi Desteği artarken Öfke Kontrol Problemleri azalmaktadır. Anne Otonomi Desteği ile Öfke Kontrol Problemleri arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır.

Anne Yakınlığı ile Duygusal Sıkıntı Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.252, p < .005$). Anne Yakınlığı artarken Duygusal Sıkıntı azalmaktadır. Anne Yakınlığı ile Duygusal Sıkıntı arasında zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Anne Yakınlığı ile Olumlu Benlik Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.225, p < .005$). Anne Yakınlığı artarken Olumlu Benlik azalmaktadır. Anne Yakınlığı ile Olumlu Benlik arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Anne Yakınlığı ile Anti Sosyal Davranış Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.230, p < .005$). Anne Yakınlığı artarken Anti Sosyal Davranış azalmaktadır. Anne Yakınlığı ile Anti Sosyal Davranış arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Anne Yakınlığı ile Öfke Kontrol Problemleri Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.345, p < .005$). Anne Yakınlığı artarken Öfke Kontrol Problemleri azalmaktadır. Anne Yakınlığı ile Öfke Kontrol Problemleri arasında zayıf ve ters orantılı ilişki vardır.

Baba Katılımı ile Duygusal Sıkıntı Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda olumsuz yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.207, p < .005$). Baba Katılımı artarken Duygusal Sıkıntı azalmaktadır. Baba Katılımı ile Duygusal Sıkıntı arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Baba Katılımı ile Olumlu Benlik Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda

olumsuz yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.115, p < .005$). Baba Katılımı artarken Olumlu Benlik azalmaktadır. Baba Katılımı ile Olumlu Benlik arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Baba Katılımı ile Anti sosyal Davranış Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda olumsuz yönde anlamlı ilişki bulunmamıştır ($r = -.080, p > .005$). Baba Katılımı ile Öfke Kontrol Problemleri Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda olumsuz yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.206, p < .005$). Baba Katılımı artarken Öfke Kontrol Problemleri azalmaktadır. Baba Katılımı ile Öfke Kontrol Problemleri arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır.

Baba Otonomi Desteği ile Duygusal Sıkıntı Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.273, p < .005$). Baba Otonomi Desteği artarken Duygusal Sıkıntı azalmaktadır. Baba Otonomi Desteği ile Duygusal Sıkıntı arasında zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Baba Otonomi Desteği ile Olumlu Benlik Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.233, p < .005$). Baba Otonomi Desteği artarken Olumlu Benlik azalmaktadır. Baba Otonomi Desteği ile Olumlu Benlik arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Baba Otonomi Desteği ile Anti Sosyal Davranış Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.160, p < .005$). Baba Otonomi Desteği artarken Anti Sosyal Davranış azalmaktadır. Baba Otonomi Desteği ile Anti Sosyal Davranış arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Baba Otonomi Desteği ile Öfke Kontrol Problemleri Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.289, p < .005$). Baba Otonomi Desteği artarken Öfke Kontrol Problemleri azalmaktadır. Baba Otonomi Desteği ile Öfke Kontrol Problemleri arasında zayıf ve ters orantılı ilişki vardır.

Baba Yakınlığı ile Duygusal Sıkıntı Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.220, p < .005$). Baba Yakınlığı artarken Duygusal Sıkıntı azalmaktadır. Baba Yakınlığı ile Duygusal Sıkıntı arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Baba Yakınlığı ile Olumlu Benlik Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.170, p < .005$). Baba Yakınlığı artarken Olumlu Benlik azalmaktadır. Baba Yakınlığı ile Olumlu Benlik

arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Baba Yakınlığı ile Anti sosyal Davranış Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.117, p < .005$). Baba Yakınlığı artarken Anti sosyal Davranış azalmaktadır. Baba Yakınlığı ile Anti sosyal Davranış arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır. Baba Yakınlığı ile Öfke Kontrolleri Problemleri Ölçeği puanı arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla pearson korelasyonda negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.240, p < .005$). Baba Yakınlığı artarken Öfke Kontrolleri Problemleri azalmaktadır. Baba Yakınlığı ile Öfke Kontrolleri Problemleri arasında çok zayıf ve ters orantılı ilişki vardır.

Tablo.4.8. Anne Baba Algı ve Uyum Düzeyleri Puanlarının Problemlerli İnternet Kullanım Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizleri

	Bağımsız Değişken	β	Standart Hata B	Standardize Edilmiş β	T	P
	Sabit	59.369	7.536		7.878	.000
Anne Baba Algı	A.Katılımı	.156	.288	.029	.542	.588
	A.Otonomi D.	.528	.204	.139	2.587	.010
	A.Yakınlığı	.866	.283	.161	3.061	.002
	B. Katılımı	.047	.262	.010	.79	.858
	B. Otonomi D.	.139	.188	.041	.742	.458
	B. Yakınlığı	.467	.265	.096	1.764	.079
Uyum Düzeyleri	Duygusal Sıkıntı	1.952	.231	.355	8.446	.000
	Olumlu Benlik	2.814	.400	.276	7.035	.000
	Anti Sosyal Davranış	1.414	.356	.157	3.970	.000
	Öfke Kontrol Problemleri	.639	.347	.080	1.842	.066
		R=0.714	R ² =0.510	F=40.473**		

* $p < .05$

Problemlerli İnternet Kullanımı, Anne Katılımı, Anne Otonomi Desteği, Anne Yakınlığı, Baba Katılımı, Baba Otonomi Desteği, Baba Yakınlığı, Duygusal Sıkıntı,

Olumlu Benlik, Anti sosyal Davranış, Öfke Kontrol Problemleri tarafından yordandmaktadır ($R^2=.51$, $p<.05$). Anne Baba Algı ve Uyum düzeyleri Alt Ölçekleri değişkenleri birlikte Problemlı İnternet Kullanımının varyansın sadece %51'sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin Problemlı İnternet Kullanım üzerindeki görelı önem sırası; Duygusal Sıkıntı Alt Ölçeği, Olumlu Benlik Alt ölçeği, Antisozyal Davranış Alt ölçeği, Baba Yakınlığı Alt Ölçeği, Öfke Kontrol Problemleri Alt ölçeği, Baba Otonomi Desteği, Anne Katılım Alt Ölçeği, Baba Katılım Alt Ölçeği, Anne Otonomi Desteği Alt Ölçeği, Anne Yakınlığı Alt Ölçeğidir.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise Duygusal Sıkıntı Alt ölçeği, Olumlu Benlik Alt ölçeği, Anti sosyal Davranış Alt Ölçeği, Anne Otonomi Desteği ile Anne yakınlığı Problemlı İnternet Kullanım Ölçeğinde üzerinde önemli(anlamlı) bir yordayıcı olduğu görölmektedir.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, lise öğrencilerin problemlı internet kullanımında anne baba algısı, uyum düzeyi ele alınarak sınıf düzeyi, anne baba algısı ve uyum düzeyi değişkenleri tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1. Problemlı İnternet Kullanımın Cinsiyete Göre Farklılıkları

Elde ettiğimiz verilere göre ergenlerin cinsiyetleri ile problemlı internet kullanım ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Literatür incelendiğinde daha önce yapılmış olan çalışmalarla (Ceyhan, 2010; Hall ve Parsons, 2001; Leung, 2004) bu çalışma benzerlik gösterir niteliktedir. Ancak bununla birlikte problemlı internet kullanımının cinsiyet değişkenine göre değişmediğine ilişkin bulgular da (Ceyhan, 2008; Çakır-Balta ve Horzum, 2008; Çelik ve Odacı, 2011; DiNicola, 2004; Döner, 2011; Gençer, 2011; Johansson ve Göttestam, 2004; Jung vd., 2014; Kubey, Lavin ve Barrows, 2001; Li ve Chung, 2006; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000; Öztürk ve Özmen, 2011; Reisoğlu, Gedik ve Göktaş, 2013; Scherer, 1997; Tahiroğlu, Çelik, Uzel, Özcan ve Avcı, 2008; Tekinarslan ve Gürer, 2009; Tutgun, 2009; Türkoğlu, 2013; Yang ve Tung, 2007) mevcuttur. Yapılan başka çalışmalarda da erkek öğrencilerin bağımlılık düzeyleri kız öğrencilerden yüksek çıkmıştır (örn; Esen, 2007; Karaman ve Kurtoğlu 2009; Günüç, 2009). Türkiye istatistik kurumunun (TÜİK-2014) verilerine göre; erkekler %59.3, bayanlar ise %38.7 oranında internet kullandıkları tespit edilmiştir.

Bu araştırmada çıkan sonucun yapılan diğer çalışmaların genel sonucundan farklı olmasının nedeni olarak ölçek uygulanan bireylerin sorulara asıl olandan farklı cevap vermeleri durumu düşünülebilir.

5.2. Problemlı İnternet Kullanımının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Yapılan araştırmada bulgular incelendiğinde ergenlerin yaşları ile problemlı internet kullanım ölçeğinin puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İkiz ve arkadaşları (2015) yaptıkları araştırmada, üniversite

öğrencilerinin problemleri internet kullanım düzeyleri ile üniversite yaşamına uyum düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenişlerdir buna ek olarak cinsiyete ve sınıf düzeyine göre değişkenlerin farklılaşma düzeylerini saptamaya çalışmalardır. Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin problemleri internet kullanım düzeyleri ile üniversite yaşamına uyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişkiler saptamışlardır. Ayrıca sonuçlar, cinsiyete göre problemleri internet kullanım düzeylerinin, üniversite ortamına uyum düzeylerinin, kişisel ve sosyal uyum düzeylerinin farklılaştığını ortaya koymaktadır. Birinci sınıf öğrencilerinin problemleri internet kullanım düzeylerinin diğer sınıf düzeyindeki üniversite öğrencilerinden daha yoğun olduğu ve üniversite yaşamına uyum düzeyinin sınıf düzeyi ile birlikte arttığı görülmektedir.

Aktaş (1997) üniversite öğrencilerinin 1. sınıftan 4. sınıfa kadarki uyum düzeylerini incelediği boylamsal bir çalışmada, öğrencilerin kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinin dördüncü sınıfta, birinci sınıfa oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu farklı sonuç boylamsal bir çalışma olmaması nedeniyle farklı bulgulara neden olabileceği yönünde açıklanabilir.

Literatür incelendiğinde benzer çalışmalarla (Öztürk ve Özmen, 2011; MorahanMartin ve Schumacher, 2000; Young, 1998) tutarlılık göstermektedir. Young (1998) problemleri internet kullanımının her yaşta bulunabileceğini belirtmiştir. Öztürk ve Özmen (2011) yaş değişkeninin, problemleri internet kullanımının toplam puanı, “sosyal fayda/rahatlık” ve “internetin olumsuz sonuçları” alt boyutlarıyla olan ilişkinin anlamlı olmadığını ancak “aşırı kullanım” alt boyutuyla ilişkisinin anlamlı olduğunu tespit etmişlerdir. Çağır (2010) ise, problemleri internet kullanımının yaş değişkenine göre anlamlı farklılaştığını tespit etmiştir. 18 yaşının altındaki öğrencilerin problemleri internet kullanımlarının, 18-23 yaş arasındaki ile 23 yaş üstündeki öğrencilere göre anlamlı şekilde yüksek olduğunu belirtmiştir. 18 yaşının altında olan öğrencilerin ergenlik döneminde olmaları ve bu döneme ait özelliklerden olan “farklı ortamlara girme, arkadaşlık edinme ile kendini diğer kişilere beğendirme çabasında olmalarından dolayı interneti daha çok kullandıklarını ifade etmiştir. Çalışmamızda yaş grubumuzun birbirine çok yakın olması problemleri internet kullanımının yaş değişkenine göre anlamlı farklılaşmamasına sebep olmuş olabileceği, ilköğretimden üniversiteye kadar tüm eğitim kademelerinde öğrenim

gören öğrenciler üzerinde yapılabilecek bir çalışmada daha doğru sonuçların ortaya çıkabileceği düşünülmektedir.

5.3. Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımı ve Anne- Baba Algıları Arasındaki İlişki

Anne katılımı, anne otonomi desteği ve anne yakınlığı azalırken Problemlı İnternet Kullanımı artmaktadır. Problemlı İnternet Kullanımı ile bu üç değişken arasında zayıf ve ters ilişki saptadık ayrıca problemlı internet kullanımı artarken baba katılımı, baba otonomi ve baba yakınlığı azalmaktadır. Problemlı İnternet Kullanımı ile bu üç değişken arasında ise çok zayıf ve ters ilişki vardır.

Lee ve Chae (2007) tarafından yapılan çalışmada ailelerin internet kullanımını sınırlamasıyla çocukların internet kullanımı arasında bir ilişki olmadığını belirtirken Shih'in (2003) çalışmasında ise ailelerin internet kullanımına karşı tutumlarıyla internet bağımlılığı arasında doğrudan bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Young (2004) ergen ya da genç bireylerde interneti kötüye kullanmaya sebebiyet veren olan faktörlere dair en önemli olan şeyin bireyin internet erişimine ailesi tarafından bir kontrol ya da engelin bulunmayışının da önemli bir etkisinin olduğunu vurgulamıştır. Bölükbaş (2003) da ailelerin, gençlerin internet kullanımında bir kontrol ve takip sistemi oluşturmaması, genç bireylerin internette olumsuz yönde etkilenme riskini daha çok arttırdığını ve internete karşı ailelerin sergiledikleri tepkilerle çocukların internet kullanımı arasında farklı ilişkilerin olduğu saptanmıştır.

Aileler sahip oldukları zaman darlığı ya da internet kullanım becerisi gibi niteliklerden kaynaklı çocuklarının internet kullanımı ve internet etkinlikleri konusunda onları kontrol etme yeteneğine sahip olmakta zorlanmaktadır (Van den Eijnden ve ark., 2010). İnternetin popülerliğinin artması ve özellikle gençlerin internette çok vakit geçirmeleri bu konuda ailelerin çocuklarını gözlemlemeleri gerektirmektedir, böylelikle çocuklarını ihmal etmeyerek onları kontrol etmelerinin önünü açarlar (Wang ve ark., 2003). Aileler internet ve benzeri araçların kullanımı ve bu araçlarla ulaşılan içeriğin niteliği konusunda çocuklarını bilinçli bir şekilde yönlendirmeleri ve bu konuya dair önlemler almalıdır (Eastin ve ark., 2006).

Çevik ve Çelikkaleli'nin (2010) araştırmalarında aileleri ihmalkar tutuma sahip bireylerin internet bağımlılık düzeylerinin müsahakar, demokratik ve

otoriter aile stiline sahip ailelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Valcke, Bonte, De Wever ve Rots (2010) yaptıkları çalışmada müsamahakar tutum sergileyen ailelerin çocuklarında internet kullanım oranları yüksekken, demokratik aile tutumuna sahip olan ailelerin çocuklarında ise bu oranın düşük olduğu görülmektedir. Hsu (2005) ihmalkar ailelerin çocuklarını daha fazla internet bağımlısı olduğunu ifade etmişlerdir. Aşırı internet kullanımının çocuk ve gençlerde oluşturmuş olduğu bu olumsuz etkiler dikkate alındığında ailelerin çocuklarını bu olumsuz etkilerden koruması gerektiği düşünülmektedir. Ancak ailelerin çocuklarının internet kullanımına yönelik farklı tutumlar sergilemesi çocukların internete karşı olan davranışlarını da etkileyebilmektedir. Çin’de kolej öğrencileri ile yapılan bir araştırmada internet bağımlısı öğrencilerin çoğunlukla aile ilgisi eksikliği olduğu bulunmuştur (Huang ve ark., 2009). Lim ve arkadaşlarının 2004 yılındaki çalışmasında ailelerinden gerekli desteği alamayan ve aileleriyle problem yaşayan çocuklar, yaşadıkları bu problemler nedeniyle kendilerini sanal dünyada ifade etmeye çalışmaktadırlar (Tuncay ve Horzum, 2013). Tuncay ve Horzum (2013) araştırmasının amacı ilköğretim öğrencilerinin ailelerinin internet tutumunu saptamak ve öğrencilerin aile internet tutumu ve internet bağımlılıklarının bazı değişkenlere göre farklılaşma durumunu inceleyip saptamaktır.

Araştırma sonucunda internet bağımlılığında, ihmalkar internet tutumuna sahip olan ailelerin önemli rolü olduğu bulunmuştur. Araştırmada aile internet tutumunda cinsiyet, öğrenim görülen sınıf ve internet kullanım becerisinin anlamlı değişkenler olduğu bulunmuştur. Ancak gerçek aile uygulamaları ve çocukların internet kullanımı arasındaki ilişkiyi araştıran sınırlı sayıda araştırma ile karşılaşılmaktadır (Lou ve ark., 2010). Bu nedenle internete yönelik aile tutumunun çocukların internet kullanımı ve internet bağımlılığında etkililiğinin saptanması önem arz etmektedir. Alan yazında internet aile tutumu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki konusunda farklı ve çelişkili bulguların olması ve yapılan araştırma sonucunda Türkiye’de internet bağımlılığıyla ilgili birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen ailelerin internet tutumuna yönelik bir çalışma yok denecek kadar azdır. Türkiye’de bu konuyla ilgili araştırmanın yapılmamış olması bu konunun araştırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

5.4. Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımı ve Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişki

Bu çalışma bulgularına göre duygusal sıkıntı, öfke kontrol, olumlu benlik ve anti sosyal davranış artarken, problemlı internet kullanımı da artmaktadır.

Problemlı İnternet kullanımı öfke kontrol, olumlu benlik ve anti sosyal davranış arasında ise zayıf ve doğru orantılı ilişki varken problemlı internet kullanımı duygusal sıkıntı arasında ise orta ve doğru orantılı Spada ve arkadaşlarının bu alanda yaptıkları araştırmada, internet kullanıcısı olan üniversite öğrencilerinde PİK ile olumsuz duygular (sıkıntı, depresyon, anksiyete) arasındaki ilişkinin aracısı olarak metakognisyonları araştırmıştır.

Sonuç olarak problemlı internet kullanımı, çalışmada kullanılan Üstbilış Ölçeği'nin (Metacognitions Questionnaire-MCQ) 'olumlu inanç- lar', 'bilişsel güven', 'kontrol edilemezlik ve tehlike', 'bilişsel farkındalık', 'kontrol gereksinmesi' şeklindeki beş boyutunun tümüyle ve olumsuz duygularla pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Gürcan (2010) çalışmasında ergenlerin problemlı internet kullanımları (internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda/sosyal rahatlık, aşırı kullanım) ile uyum puanları (anti sosyal davranış, öfke kontrol problemi, duygusal sıkıntılar, olumlu benlik) arasında anlamlı düzeyde ilişkilerin olduğu bulunmuştur. İkiz ve arkadaşları (2015) yaptıkları araştırmada, üniversite öğrencilerinin problemlı internet kullanım düzeyleri ile üniversite yaşamına uyum düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelemişlerdir buna ek olarak cinsiyete ve sınıf düzeyine göre değişkenlerin farklılaşma düzeylerini saptamaya çalışmalardır.

Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin problemlı internet kullanımı düzeyleri ile üniversite yaşamına uyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişkiler saptamışlardır.

5. Anne Baba Algısı, Uyum Düzeyleri ve Problemlı İnternet Kullanım Arasındaki İlişki

Bulgular incelendiğinde problemlı internet kullanımı, anne katılımı, anne otonomi desteği, anne yakınlığı, baba katılımı, baba otonomi desteği, baba yakınlığı, duygusal sıkıntı, olumlu benlik, anti sosyal davranış, öfke kontrol problemleri tarafından yordanmaktadır. Anne Baba Algı ve Uyum düzeyleri Alt Ölçekleri

değişkenleri birlikte Problemlı İnternet Kullanımının varyansın sadece %51'sini açıklamaktadır. Duygusal sıkıntı alt ölçeği, olumlu benlik alt ölçeği, anti sosyal davranış alt ölçeği, anne otonomi desteği ile anne yakınlığı problemlı internet kullanım ölçeğinde üzerinde önemli (anamlı) bir etkisi olduğu görölmektedir. Çalışmamız bulgularında da saptandığı gibi anne baba algısı ve uyum düzeyi ergenlerde problemlı internet kullanımın nedenleri arasında gösterilebilir. Literatür çalışmalarına baktığımızda ilişki vardır.

Lee ve Chae (2007) tarafından yapılan çalışmada ailelerin internet kullanımını sınırlamasıyla çocukların internet kullanımı arasında bir ilişki olmadığını belirtirken Shih'in (2003) çalışmasında ise ailelerin internet kullanımına karşı tutumlarıyla internet bağımlılığı arasında doğđuran bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Young (2004) ergen ya da genç bireylerde interneti kötüye kullanmaya sebebiyet veren olan faktörlere dair en önemli olan şeyin bireyin internet erişimine ailesi tarafından bir kontrol ya da engelin bulunmayışının da önemli bir etkisinin olduğunu vurgulamıştır. Gürcan (2010) çalışmasında ergenlerin problemlı internet kullanımları (internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda/sosyal rahatlık, aşırı kullanım) ile uyum puanları (antissosyal davranış, öfke kontrol problemi, duygusal sıkıntılar, olumlu benlik) arasında anlamlı düzeyde ilişkilerin olduğu bulmuştur. Spada ve arkadaşlarının bu alanda yaptıkları araştırmada, internet kullanıcısı olan üniversite öğrencilerinde PİK ile olumsuz duygular (sıkıntı, depresyon, anksiyete) arasındaki ilişkinin aracısı olarak metakognisyonları araştırmıştır.

Sonuç olarak problemlı internet kullanımı, çalışmada kullanılan Üstbiliş Ölçeği'nin (Metacognitions Questionnaire-MCQ) 'olumlu inanç- lar', 'bilişsel güven', 'kontrol edilemezlik ve tehlike', 'bilişsel farkındalık', 'kontrol gereksinmesi' şeklindeki beş boyutunun tümüyle ve olumsuz duygularla pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur. İkiz ve arkadaşları (2015) yaptıkları araştırmada, üniversite öğrencilerinin problemlı internet kullanım düzeyleri ile üniversite yaşamına uyum düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenişlerdir buna ek olarak cinsiyete ve sınıf düzeyine göre değişkenlerin farklılaşma düzeylerini saptamaya çalışmalardır. Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin problemlı internet kullanımı düzeyleri ile üniversite yaşamına uyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişkiler saptamışlardır. Ayrıca sonuçlar, cinsiyete göre problemlı internet kullanım düzeylerinin, üniversite ortamına uyum düzeylerinin, kişisel ve sosyal uyum düzeylerinin farklılaştığını ortaya koymaktadır. Bölükbaş (2003) da ailelerin,

gençlerin internet kullanımında bir kontrol ve takip sistemi oluşturmaması, genç bireylerin internette olumsuz yönde etkilenme riskini daha çok artırdığını ve internete karşı ailelerin sergiledikleri tepkilerle çocukların internet kullanımı arasında farklı ilişkilerin olduğu saptanmıştır.

Çevik ve Çelikkaleli'nin (2010) araştırmalarında aileleri ihmalkar tutuma sahip bireylerin internet bağımlılık düzeylerinin müsamahakar, demokratik ve otoriter aile stiline sahip ailelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Valcke, Bonte, De Wever ve Rots (2010) yaptıkları çalışmada müsamahakar tutum sergileyen ailelerin çocuklarında internet kullanım oranları yüksekken, demokratik aile tutumuna sahip olan ailelerin çocuklarında ise bu oranın düşük olduğu görülmektedir. Hsu (2005) ihmalkar ailelerin çocuklarını daha fazla internet bağımlısı olduğunu ifade etmişlerdir. Aşırı internet kullanımının çocuk ve gençlerde oluşturmuş olduğu bu olumsuz etkiler dikkate alındığında ailelerin çocuklarını bu olumsuz etkilerden koruması gerektiği düşünülmektedir. Ancak ailelerin çocuklarının internet kullanımına yönelik farklı tutumlar sergilemesi çocukların internete karşı olan davranışlarını da etkileyebilmektedir. Çin'de kolej öğrencileri ile yapılan bir araştırmada internet bağımlısı öğrencilerin çoğunlukla aile ilgisi eksikliği olduğu bulunmuştur (Huang ve ark., 2009). Lim ve arkadaşlarının 2004 yılındaki çalışmasında ailelerinden gerekli desteği alamayan ve aileleriyle problem yaşayan çocuklar, yaşadıkları bu problemler nedeniyle kendilerini sanal dünyada ifade etmeye çalışmaktadırlar (Tuncay ve Horzum, 2013). Tuncay ve Horzum (2013) araştırmasının amacı ilköğretim öğrencilerinin ailelerinin internet tutumunu saptamak ve öğrencilerin aile internet tutumu ve internet bağımlılıklarının bazı değişkenlere göre farklılaşma durumunu inceleyip saptamaktır.

Araştırma sonucunda internet bağımlılığında, ihmalkar internet tutumuna sahip olan ailelerin önemli rolü olduğu bulunmuştur. Araştırmada aile internet tutumunda cinsiyet, öğrenim görülen sınıf ve internet kullanım becerisinin anlamlı değişkenler olduğu bulunmuştur. Ancak gerçek aile uygulamaları ve çocukların internet kullanımı arasındaki ilişkiyi araştıran sınırlı sayıda araştırma ile karşılaşılmaktadır (Lou ve ark., 2010). Bu nedenle internete yönelik aile tutumunun çocukların internet kullanımı ve internet bağımlılığında etkililiğinin saptanması önem arz etmektedir. Alan yazında internet aile tutumu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki konusunda farklı ve çelişkili bulguların olması ve yapılan araştırma sonucunda Türkiye'de internet bağımlılığıyla ilgili birçok çalışma yapılmış olmasına

rağmen ailelerin internet tutumuna yönelik bir çalışma yok denecek kadar azdır. Türkiye’de bu konuyla ilgili araştırmanın yapılmamış olması bu konunun araştırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Aileler sahip oldukları zaman darlığı ya da internet kullanım becerisi gibi niteliklerden kaynaklı çocuklarının internet kullanımı ve internet etkinlikleri konusunda onları kontrol etme yeteneğine sahip olmakta zorlanmaktadır (Van den Eijnden ve ark., 2010). İnternetin popülerliğinin artması ve özellikle gençlerin internette çok vakit geçirmeleri bu konuda ailelerin çocuklarını gözlemlemeleri gerektirmektedir, böylelikle çocuklarını ihmal etmeyerek onları kontrol etmelerinin önünü açarlar (Wang ve ark., 2003). Aileler internet ve benzeri araçların kullanımı ve bu araçlarla ulaşılan içeriğin niteliği konusunda çocuklarını bilinçli bir şekilde yönlendirmeleri ve bu konuya dair önlemler almalıdır (Eastin ve ark., 2006).

SONUÇLAR

Yapılan araştırmada ergenlerin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmek için yapılan t testi neticesinde, problemlı internet kullanım leğine göre anlamlı farklılık olmadığı grlmektedir. Bu durum kızlar ve erkeklerin interneti aynı düzeyde kullandığını göstermektedir.

Bireyin diğer insanlara, olaylara, hayata karşı savunduğu tutum ve davranışlarının kökenini ailesiyle olan ilişkisi Şekillendirir. Çalışmamızda anne katılımı, anne otonomi desteği, anne yakınlığı, baba katılımı, baba otonomi desteği, baba yakınlığı azalırken, problemlı internet kullanımını arttığı grlmektedir. Bireyin anne babasıyla yakın ilişki kuramaması, birlikte vakit geçirememesi, değer ve ilgi görememesi sonucunda ihtiyaç duyduğu eksiklikleri gidermek amacıyla kendisini sanal dünyada ifade etmeye çalışmaktadır. Bunun aksine çocuğuyla iyi iletişim kurması, onu etkin dinlemesi, ilgi ve yeteneklerini araştırıp önemsemesi, kaliteli vakit geçirmesi ebeveynlerin çocuklarına olan yakınlık ve desteğini arttıracaktır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda çocuklarının okullarındaki psikolojik danışma ve rehberlik birimleri tarafından, anne babalara ergenlik dönemi gelişim ve değişim konularında eğitimler verilmelidir. Aileler internet ve benzeri araçların kullanımını konusunda çocuklarını bilinçli bir Şekilde yönlendirmeleri ve bu konuya dair önlemler almalıdır. Ayrıca anne ve babalar problemlı internet kullanma konusunda bilgi edinmeli ve çocuklarının internet kullanımını konusunda nlem almaları gerekmektedir.

Anne baba tutumlarının da problemlı internet kullanımına etkisi büyüktür. Anne babası otoriter ve baskıcı çocuklara göre, demokratik anlayışlı ve yardımcı olan çocukların problemlı internet kullanması daha düşük seviyedir.

Araştırmamızda duygusal sıkıntı, olumlu benliğin problemlı algılanması, anti sosyal davranış, öfke kontrol problemlerinin artması ile problemlı internet kullanımının artmasının ilişkili olduğu tespit edilmiştir. İnterneti fazla süre kullanan insanların normal sosyal ilişkilere yabancılaştıklarını ve internet hayatlarında baş faktör haline geldiği grlmektedir. Bireyin sosyal ilişkiler kurmakta zorlanması kendisini daha çok yalnız hissetmesine sebep olacağından paylaşımlarını internet üzerinden yapacağı düşünmektedir. Bu duruma nlem olarak öğrencilerin sanal ortamdaki uzaklaştırılıp gerçek hayatta sosyalleşmelerini sağlayabilecek grup

alışmaları, spor etkinlikleri, sinema ve tiyatro gibi daha çok arkadaşlık kurabilecekleri ortamlar sunulmaları internete olan dşknlgn azalmasına katkı sağlayacaktır.

Anne baba algı ve uyum düzeyleri alt ölçekleri değişkenleri birlikte problemlili internet kullanımının varyansın %51'sini açıklamaktadır. Bu demek oluyor ki problemlili internet kullanımını uyum düzeyleri alt ölçekleri ve anne baba algısı alt ölçekleri % 51 etkilemektedir.

ÖNERİLER

Araştırmada kullanılan veriler, Mehmet Baydar Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören 9. 10. 11. Ve 12. Sınıf 400 (dört yüz) ortaöğretim öğrencisinden toplanmıştır. Farklı örneklemelerde aynı değişkenler araştırılabilir. Benzer bir çalışma daha geniş yaş gruplarıyla, ilköğretimden yükseköğretime kadar tüm kademelerde öğrenim gören öğrencilerle birlikte yapılabilir.

Bu araştırma sonucunda okullarda ne gibi önlemler almalıyız sorusu akla gelebilir. Lise öğrencilerine yönelik problemlerle internet kullanımını konusunda grup rehberliği, bireysel görüşmeler ve seminerler düzenlenebilir.

Psikolojik danışma ve rehberlik birimleri tarafından her yıl düzenli olarak Problemlerle İnternet Kullanımı konusunda tarama yapıp riskli görülen öğrencilerin takip edilip, gerekli kuruma yönlendirilmesi uygun olacaktır.

Milli eğitim bakanlığı ilkokuldan başlayarak ortaokul ve liselerde doğru internet kullanımını hakkında dersler verebilir ve bilgisayar derslerini uygulamalı olarak sağlıklı bir şekilde yürütebilir.

İl ve ilçedeki okul müdürleri ve idarecilerin bu ve benzeri araştırmaların sonuçlarını ve önerilerini broşür haline getirerek veli toplantılarında öğretmenler aracılığı ile ebeveynlere dağıtabilir.

Doğru internet kullanımını için ailelere de gerekli seminerler düzenlenip ailelerin de bilinçlendirilmesi faydalı olacaktır. İnternetin olumsuz yönleri olduğu kadar olumlu yönleri de göz ardı edilmemelidir. Henüz ergenliğe yeni girmiş olan öğrencilere öğretmenlerin ve ebeveynlerin sürekli internetin olumsuz yönleri dile getirildiği zaman o yaştaki öğrencilere bu durum daha çekici gelecek ve problemlerle internet kullanım düzeyi artabilir. Bundan dolayı sadece ebeveynlere değil, öğretmenlere de aynı şekilde eğitimler verilmeli ve internetin olumlu yönleri üzerinde durulup öğrencilere de olumlu yönleri aşılmalıdır.

Problemlerle İnternet Kullanımının tedavisi aşamasında psikologlar sadece internet kullanımına odaklanmamalıdır. Anne baba algı (yakınlık, otonomi desteği ve katılımı) ve uyum düzeyi problemlerini (duygusal sıkıntı, olumlu benliğin problemlerle algılanması, anti sosyal davranış, öfke kontrol problemi) tedavi etmeleri durumunda ergendeki internet problemini çözmeye katkı sağlayacaktır.

Ebeveynlere, çok küçük yaşlarda çocuklarına internete bağlanılan cep telefonu, tablet, notebook vb. almalarının zararları anlatılması gerekmektedir.

Ülkemizde, ekonomik şartlar nedeniyle babaların çocuklarıyla daha az vakit geçirmelerinden dolayı baba katılımının daha az olduğunu düşünülmektedir. Bu konuya çözüm olarak da babaların çocukları ile ilgili eğitimlerine ağırlık verilmesi yerinde olacaktır.

Öğrencilerin sanal ortamdan uzaklaştırılıp gerçek hayatta sosyalleşebilmesini sağlayabilecek grup çalışmaları, spor etkinlikleri, sinema ve tiyatro gibi daha çok arkadaşlık kurabileceği, daha çok çevre edinebileceği ortamlar sunulmalıdır.

Anne ve babalara, ergenlik döneminin özelliklerini, bu süreçte yaşanabilecek problemleri ve çözüm yollarını öğrenmeleri için seminerler düzenlenmelidir. Bu eğitimlerde aldıkları bilgiler sayesinde çocuklarıyla kaliteli iletişim kurmaları sağlanacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Problemlerle İnternet Kullanımı konusunda, ilgili kamu spotu programı hazırlanıp televizyonlarda yayımlanabilir.

Problemlerle internet kullanım olan öğrencilerin uyum ve diğer sorunları ile çalışan klinisyenlerin aile ile işbirliği içinde olması ve öğrencilerin zaman yönetimini yapabilmeleri için öz kontrol becerileri kazandırmalarının faydalı olacağı söylenebilir. Öğrencilerin bağımlılık yaratan dinamiklerinin iyi araştırılması ve bu dinamiklerle farkındalık odaklı çalışma yürütmeleri önerilebilir.

Anne babanın çocukla olan iletişimi güçlü oldukça çocuğunda uyum düzeyi artar. Anne babanın çocukla olan iletişimi eğitim seviyesine göre değişiklik gösterir. Bundan dolayı çocuğum uyum düzeyinin artması anne babanın eğitim seviyesi ile ilgilidir.

Okul rehberlik servisleri ve öğretmenler çocukların uyum seviyelerini arttırmak için akran desteğine başvurarak çocuğum akranlarıyla olan iletişimi artırıp uyum sağlamalarına yardımcı olabilirler. Okul rehberlik servisi yetersiz olduğu noktada gerekli yerlere (RAM, yaratıcı drama gibi destekler) yönlendirme yaparak çocuğum uyum düzeyine katkıda bulunabilir. Öğretmenler ise ders esnasında konuşmaya teşvik edip veya göz kontağı kurarak çocuğum derste aktifleştirip özgüven sağlamasına yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

- Abalı, O. (2012). *Ergenlik Dönemi ve Ruhsal Yaklaşım* (1.Basım). İstanbul: Adeda Yayıncılık.
- Akay, N. (1990), *Lise Öğrencilerine İlişkin Bazı Niteliklerin Sosyal Ve Kişisel Uyum Düzeylerine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akdeniz, S. (2009), *Ergenlerin Meslek Kararı Verme Yetkinlik Algılarının, Algılanan Ana- Baba Tutumu Ve Bazı Özlük Nitelikleri Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akıncı, G. (2007), *Engelli Çocuğa Sahip Olan Ve Olmayan Babaların Aile İşlevlerini Algılamaları İle Sosyal Uyum Düzeylerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akkoyunlu, B. (2002). Öğretmenlerin İnternet Kullanımı Ve Bu Konudaki Öğretmen Görüşleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 1-8.
- Aksoy, A. & Mağden, D. (1993). *Denetim Odağı ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, 9. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Ya-Pa Yayınları, Ankara.
- Aktaş, Y. (1997). Üniversite Öğrencilerinin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 13: 107- 110.
- Altıntaş, S. (2016). Ortaokul Öğrencilerindeki Problemlı İnternet Kullanımı İle Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Psikoloji Ana Bilim Dalı. İstanbul.
- Alver, B. (1998). *Bireylerin uyum düzeyleri ile empatik becerileri arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi
- Amichai-Hamburger, Y. ve Ben-Artzi, E. (2003). Loneliness and internet use. *Computers in human behavior*, 19: 71-80.

- Anderson, K. J. (2001). Internet use among college students: An exploratory study. *Journal Of American College Health*, 50(1): 21-26.
- Arisoy, Ö. (2009a). Internet addiction and its treatment. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, Current Approaches in Psychiatry*, 1(1), 55-67.
- Ata, E. Akpınar, Ş., Kelleci, M. (2009). *Üniversite Öğrencilerinin Problemleri İnternet Kullanımı İle Öfke İfade Etme Tarzları Arasındaki İlişki*, III. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi Özet Kitabı, Düzce.
- Azizi, K. & Besharat, M. A. (2011). The relationship between parental perfectionism and child perfectionism in a sample of Iranian families. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 15. 1287-1290
- Balabanlı, F. (1990). *Öğretmen Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Kişisel Ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Batıgün, A. D., Hasta, D. (2010). İnternet bağımlılığı: Yalnızlık ve kişilerarası ilişki tarzları açısından bir değerlendirme. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(3), 213-219.
- Batıgün, A.D. ve Kılıç, N. (2011). “İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler”. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 1-10.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substain use. *Journal of Early Adolescence*, 11, 56-95
- Bayrak, Ö. A. (2012). *Meslek yüksekokulu Öğrencilerinin Akademik Ve Sosyal Uyumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Bayraktar, F. (2001). İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Beard, K. W. and Wolf, E. M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for internet addiction. *Cyber Psychology & Behavior*, 4 (3), 377–383.
- Berklin, C. T. (1978). *Çocuklarda ve Gençlerde Davranış Bozuklukları* (1. Baskı). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Biricik, Z. (2011). *Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumları İle Uyum Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Boeree, C. G. (2004). Personality theories: Melacak kepribadian anda bersama psikolog dunia. *Shippensburg University*.
- Bostan, S. (1993). *14- 16 Yaş Ergenlerinin Uyum Düzeylerinin Ve Anne- Baba Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bölükbaş, K. (2003). İnternet cafeler ve internet bağımlılığı üzerine sosyolojik bir araştırma: Diyarbakır örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Bulut, I. (1990). *Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı*. Ankara: Özgüneliş Mat.
- Cansever, A. B. (2013). *Ergenlerin İnternet Kullanımının Toplumsal İlişkilerinde Yarattığı Sorunlar*. Melek Kalkan, Canani Kaygusuz (Ed.), İnternet Bağımlılığı (s.193210). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Caplan, S. E. (2002). Problematic Internet use and psychosocial well-being: development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior*, 18(5), 553-575.
- Caplan, S. E. (2002). Problematic internet use and psychosocial well-being: development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior* 18: 553-575
- Ceyhan, A.A. (2008). Predictors of problematic internet use on Turkish university students, *Cyber Psychology & Behavior*, 11 (3); 363-366.

- Ceyhan, A.A. ve Ceyhan, E. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Problemlerli İnternet Kullanım Düzeyleri İle Denetim Odağı, Antisosyal Eğilim ve Sosyal Normlara Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkiler*, 16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 5-7 Eylül, Tokat.
- Ceyhan, A.A. ve Ceyhan, E. (2009). *Ergenlerde Problemlerli İnternet Kullanım Ölçeği Geliştirme Çalışmaları (PİKÖ-E)*, X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Çukurova Üniversitesi, 21-23 Ekim 2009, Adana, s.42.
- Ceyhan, E. (2008). Ergen Ruh Sağlığı Açısından Bir Risk Faktörü: İnternet Bağımlılığı, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15 (2), 109-116
- Ceyhan, E. (2010). Problemlerli internet kullanım düzeyi üzerinde kimlik statüsünün, internet kullanım amacının ve cinsiyetin yordayıcılığı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(3), 1323-1355.
- Ceyhan, E., Ceyhan, A., Gürcan, A. (2007). *Problemlerli İnternet Kullanımı Ölçeğinin Geçerli Güvenirlik Çalışmaları*, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(1),387- 416.
- Ceyhan, E., Ceyhan, A.A. ve Gürcan, A., (2007). Problemlerli internet kullanımı ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri-KUYEB Dergisi*, 7 (1), 387-416.
- Chen, Y. ve Peng, S. S. (2008). University students' internet use and its relationships with academic performance, interpersonal relationships, psychosocial adjustment, and self-evaluation. *CyberPsychology & Behavior*, 11 (4): 467-469.
- Cüceloğlu, D. (2004). *İnsan ve Davranışı* (13. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağır, G. (2010). *Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Problemlerli İnternet Kullanım Düzeyleri ile Algılanan Esenlik Halleri ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

- Çakır, B. O. ve Horzum, M. B. (2008). Web Tabanlı Öğretim Ortamındaki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1), 187–205.
- Çelik, Ç. B. ve Odacı, H. (2011). *Kendilik Algısı Ve Benlik Saygısının Problemlili İnternet Kullanımı Üzerindeki Yordayıcı Rolü*. 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 September, Fırat University.
- Çetinkaya, M. (2013). İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının İncelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir
- Çevik, B. G. ve Çelikkaleli, Ö. (2010) Ergenlerin arkadaş bağıllığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 225-240.
- Çevik, G.B. ve Çelikkaleli, Ö. (2010). “Ergenlerin Arkadaş Bağıllığı ve İnternet Bağımlılığının Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu ve Anne Baba Eğitim Düzeylerine Göre İncelenmesi”. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 225-240
- Çıkrıkçı, S. (1999). *Ankara İl Merkezinde Resmi Banka Anaokullarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Okul Olgunluğu İle Aile Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış). Gazi Üniversitesi, 88 s., Ankara.
- Darling, N. & Steinberg, L. (1993). Parenting style as contex: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113 (3), 487-496
- Derman, O. (2008). Ergenlerde Psikososyal Gelişim. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, İstanbul.
- Dinçer, B. (2008). *Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeyde Lise İkinci Sınıfa Devam Eden Ergenlerin Anne Baba Tutumları Algılamaları İle Arkadaşlık İlişkilerinin İncelenmesi*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi (Çocuk Gelişimi ve Eğitimi) Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

- DiNicola, M. D. (2004). *Pathological Internet Use Among College Students: The Prevalence of Pathological Internet Use and its Correlates*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ohio: Ohio University Psikoloji Bilim Dalı.
- Doğan, A. (2013). *İnternet bağımlılığı yaygınlığı* (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Döner, C. (2011). *İlköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığının farklı değişkenlere göre incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dönmezer, 6. 1999. *Ailede iletişim ve etkileşim*. Sistem Yayıncılık, 189 s., İstanbul.
- Duru, E. (2008). Üniversiteye Uyum Sürecinde Yalnızlığı Yordamada Sosyal Destek Ve Sosyal Bağlılığın Doğrudan Ve Dolaylı Rollerini. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi* 3, 13- 24.
- Düzgün, ğ. (2010). Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2): 149-162
- Eastin, M. S., Greenberg, B. S., & Hofschire, L. (2006). Parenting the internet. *Journal of Communication*, 56, 486-504.
- Eftekin, P. (2015). Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri.
- Ekşi , A. (1990). Çocuk, Genç, Ana Babalar, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Eraslan, Y. (2010). *Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygılarının Algıladıkları Anne Baba Tutumlarına Göre İncelenmesi*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Erdoğan, S., Sanlı, H.S. Ve Bekir, Hs. (2005). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Üniversite Yaşamına Uyum Durumları. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (2), 479- 496.

- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: W.W. Norton
- Ersanlı, K. (2005). *Davranışlarımız*. Samsun: Eser Matbaa.
- Esen, E., Siyez, D. M. (2011). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 127-136.
- Feldman, Ronald A. (1972). Normative Integration, Alienation, And Conformity In Adolescent Groups, *Adolescence* 7, 327- 341
- Fleming, J. (2004). Erikson's psychosocial developmental stages. *JS Fleming, Psychological Perspectives on Human Development*.
- Gander, J. M. Ve H. W. Gardiner (2004). Çocuk ve Ergen Gelişimi (Beşinci baskı). Çeviren: Bekir Onur, İmge Yayınevi, Ankara.
- Geçtan, E. (2013). *Psikodinamik Psikiyatri Ve Normal Dışı Davranışlar*. 21.Basım.İstanbul: Metis Yayınları.
- Geçtan, E. (2014). *Psikanaliz Ve Sonrası*.16.Baskı.İstanbul: Metis Yayınları.
- Gençer, S.L., (2011), *Ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılık durumlarının internet kullanım profilleri ve demografik özelliklere göre farklılıklarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Gençtan, E (2003). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar*. Metis Yayınları: İstanbul.
- Geylan, M. T. (2010). *9- 11 Yaş Arası Cimnastik Yapan Çocuklarla, Spor Yapmayan Akranlarının Ruhsal Uyum Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale- Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- Gökçearslan, Ş. Ve Günbatır, M.S. (2012). "Ortaöğrenim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı". *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(2), 10-24.
- Gönül, A.S. (2002). Patolojik internet kullanımı. *Yeni Symposium*, 40 (3), 105-110.

- Gülerce, A. (1990). Aile Terapisinin Psikolojiye Getirdiği Epistemolojik Yenilik, *Psikoloji Dergisi*, 7,25.
- Günaydın, Y., Kocaer, M., Güneş, G., Aylaz, R., Pehlivan, E. (2010). *Malatya'da Bir Lisede Öğrencilerde Problemlı İnternet Kullanım Alışkanlığı, 1. Ulusal Okul Sağlığı Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı*, 21-22 Mayıs, Mersin
- Günüç, S. (2009). *İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Bazı Demografik Değişkenler ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yükek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Gürcan, N. (2010). Ergenlerin problemlı internet kullanımları ile uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Gürcan, Neslihan. *Ergenlerin problemlı internet kullanımları ile uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Diss. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2010.
- Gürses, İ., & Kılavuz, M. A. (2016). Kuşakların Ahlâkî Değerleri Birlikte Öğrenmesi: Kohlberg'in Ahlâkî Gelişim Kuramı Açısından Bir Değerlendirme. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 25(1), 97-117.
- Hall, A. S. ve Parsons, J. (2001). Internet addiction: College student case study using best practices in cognitive behavior therapy. *Journal of Mental Health Counseling*, 23 (4), 312-327.
- Hsu, Y. H. (2005). A Study on the network usage and network literacy of fifth and sixth graders in remote areas of Taipei country. Unpublished master's thesis, National Taipei University of Education, Taipei, Taiwan
- Huang, R. L., Lu, Z., Liu, J. J., You, Y. M., Pan, Z. Q., Wei, Z., He, Q., & Wang, Z. Z. (2009). Features and predictors of problematic internet use in Chinese college students. *Behaviour & Information Technology*, 28(5), 485-490.

- Humpyres, T. (1998). *Çocuk Eğitiminin Anahtarı* (çeviri: Tanju Anapa), Epsilon Yayıncılık, 320 s. İstanbul.
- İKİZ, Fatma Ebru, et al. "Problemlili İnternet Kullanımı İle Üniversite Yaşamına Uyum İlişkisi (Relations between Problematic Internet Usage and Adaptation to College Life.... Doi: 10.14686/Buefad.2015111013." *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 4.1 (2015): 34-50
- İşleyen, F. (2013). *Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Kişisel ve Ailesel Faktörlerle İlişkinin İncelenmesi*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Johansson, A., ve Götestam, G. K. (2004). İnternet addiction: characteristics of a questionnaire and prevalence in norwegian youth (12–18 years). *Scandinavian Journal of Psycholog.* 45, 223–229.
- Jung, Y. E., Leventhal, B., Kim, Y. S., Park, T. W., Lee, S. H., Lee, M., Park, S.H., Yang, J.C., Chung, Y.C., Chung, S.K. ve Park, J. I. (2014). Cyberbullying, problematic internet use, and psychopathologic symptoms among Korean youth. *Yonsei medical journal*, 55(3), 826-830.
- Karaman, M.K. ve Kurtoğlu, M. (11-13 Şubat 2009). *Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılığı Hakkındaki Görüşleri*. XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri
- Kehale, D. (2002). *Okul Öncesi Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Baba Davranışları, Kendilik Algısı ve Empatik Beceri Düzeyleri ve Bunlar Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış). Marmara Üniversitesi, 218 s., İstanbul.
- Kesici, Ş. ve Şahin, İ. (2009). A comparative study of uses of the internet among college students with and without internet addiction. *Psychological Reports*, 105 (3)
- Kılıçarslan, F. (2010). *Çocuk ve Aile Sorunlarının Terapi ile Tedavisi* (2.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Kılıççı Y. (2006). *Okulda Ruh Sağlığı*. 5.baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kocayörük, E. (2010). Pathways to emotional well-being and adjustment in adolescence: The role of parent attachment and competence. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(3), 719-737
- Kocayörük, E. (2012). Öz-belirleme kuramı açısından ergenlerin anne baba algısı ile duyuşsal iyi oluşları Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 24-37.
- Köknel Ö. (2006). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. 17. Baskı. İstanbul: Akdeniz Yayıncılık.
- Kubey, R.W., Lavin M.J. ve Barrows, J.R. (2001). Internet use and collegiate academic performance decrements: Early findings. *Journal of Communication*, 51, 366-382.
- Kulaksızoğlu A. (2013), *Ergenlik Psikolojisi*, 23. Baskı, Remzi Kitabevi.
- Kurç, G. (1989). *Bazı sosyo- ekonomik ve kültürel değişkenlerin lise öğrencilerinin uyum alanları ve uyum yöntemlerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Küçükkaragöz, H. & Harmanlı, Z. (2002). *Ergenlerde Aile Yapısı ile Benlik Kavramları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. ODTÜ XIII. Ulusal Psikoloji Kongresi, Ankara.
- Larson, R., Wilson, S., Brown, B.B., Furstenburg, F.F. and Verma, S. (2002). Changes in adolescents interpersonal experiences: Are they being prepared for adult relationships in the 21st century?. *Journal of Research on Adolescence*, 13; 31-68.
- Lee, S., & Chae, M. A. (2007). Children's Internet use in a family context: Influence on family relationships and parental mediation. *Cyberpsychology & Behavior*, 10(5), 640-644.
- Leung, L. (2004). Net-generation attributes and seductive properties of the internet as predictors of online activities and internet addiction. *Cyberpsychology & Behavior*, 7 (3), 333-348.

- Li, S. M. ve Chung, T. M. (2006). Internet function and Internet addictive behavior. *Computers in Human Behavior*, 22 (6), 1067-1071.
- Lim, J., Bae, Y., & Kim, S. (2004). A learning system for internet addiction prevention. Proceedings of the IEEE International Conference on Advanced Learning Technologies (ICALT'04). <http://portal.acm.org/citation.cfm?id=1018423.1020135> adresinden 22.02.2012 tarihinde erişilmiştir
- Lou, S. J., Shih, R. C., Liu, H. T., Guo, Y. C., & Tseng, K. H. (2010). The influences of the sixth graders' parents' internet literacy and parenting style on internet parenting. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 9(4), 173-184.
- Ludlow, L. H.& Howard, E. (1990). The Family Map: A Graphical Representation of Family Systems Theory. *Educational and Psychological Measurement*. Summer, vol.50
- McWhirter, J.& Acar, V.N. (1991). *Çocukla İletişim: Öğretme, Destekleme ve Çocuk Yetiştirme Sanatı*, Ankara: MEB yayınları.
- Mercan, S. Yıldız, A. (2011). Eğitim Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Üniversiteye Uyum Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 16, 135-154.
- Meriç, B. (2007). Boşanmış ailelerdeki ergenlerin uyum düzeylerini ve sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik bir grup rehberliği çalışmasının sınanması. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2015). Anne baba tutumları ve çocuğun kişiliği üzerine etkisi, www.abidinpasaanadolulisesi.meb.k12.tr/iys adresinden 01.12.2015 tarihinde erişilmiştir
- Morahan-Martin, J. ve Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological internet use among college students. *Computers in Human Behavior*, 16 (1), 1329.

- Mutallimova, S. (2014). Lise öğrencilerinde depresyon düzeyi ve anne baba tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öğretir, A. D. (1999). “Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeyde Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Oyun Davranışlarıyla Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Master Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Ev Ekonomisi Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara
- Öğüt, F. (2000). *Sosyal Uyum İle Sürekli Kaygı Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim Ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Örgün, S. (2000). *Anne Baba Tutumları ile 8.Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Atılganlıkları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Marmara Üniversitesi, 140 s., İstanbul.
- Özbay, A. (2013). *Ergenlerde Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet, Aleksitimi ve Öfke İfade Etme Biçimleri Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdemir, O., Özdemir, P. G., Kadak, M. T. & Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik Gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4); 566-589
- Özgüven, İ. E. (1992). Üniversite Öğrencilerinin Sorunları ve Baş Etme Yolları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 5- 13.
- Özgüven, İ.E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. PDREM Yayınları, 358 s., Ankara.
- Öztürk, E. ve Özmen, S. K. (2011). Öğretmen Adaylarının Problemlerini İnternet Kullanım Davranışlarının, Kişilik Tipi, Utangaçlık ve Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, Güz,1785-1808.
- Peker, A. (2013). *İnsani Değerler Yönelimli Psiko-Eğitim Programının Problemlerini İnternet Kullanımı ve Siber Zorbalık Üzerindeki Etkisi*.

Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Perman, A. (2007). *Türk cumhuriyetlerinden Türkiye'ye yüksek öğrenim görmeye gelen öğrencilerin uyum düzeylerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Reisoğlu, İ., Gedik, N., ve Göktaş, Y. (2013). Öğretmen Adaylarının Özsaygı ve Duygusal Zekâ Düzeylerinin Problemlı İnternet Kullanımıyla İlişkisi. *Eğitim ve Bilim*, Cilt 38, Sayı 170.

Rezvan, S.,Bahrami, F.,Abedi, M.,Macleod, C.,Doost, H.T.N. & Ghasemi, V. (2013). A preliminary study on the effects of attachment-based intervention on pediatric obsessive compulsive disorder. *International Journal of Preventive Medicine*. 4(1). 78-87.

Sağınç, N. (2011). Üniversite Yaşamına Uyum Sürecine Etki Eden Faktörler ve Birbirleri İle İlişkileri. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Scherer, K. (1997). College life online: Healty and unhealthy internet use. *Journal of College Student Development*, 38, 655-664.

Sezer, Ö & Oğuz, V. (2010). Üniversite Öğrencilerinde Kendilerini Değerlendirmelerinin Anne Baba Tutumları ve Bazı Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3): 743-758

Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1: 1-19

Shih, S. R. (2003). Network characteristics of the virtual world and its influence on the young. *Student Counseling Bimonthly*, 89, 80-89

Spada MM, Langston B, Nikcevic AV, Moneta GB. The role of metacognition in problematic internet use. *Comput Human Behav* 2008; 24:2325-2335.

- Sümer, N &Güngör, D. (1999). Çocuk Yetiştirme Stillerinin Bağlanma Stilleri, Benlik Değerlendirmeleri ve Yakın İlişkiler Üzerindeki Etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi* 14(44), 35-58.
- Şahin, M. (2011). İlköğretim Okulu Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Tahiroğlu, A.Y., Çelik, G.G., Uzel, M., Özcan, N. ve Avcı, A. (2008). Internet use among Turkish adolescents. *Cyber Psychology & Behavior*, 11(5); 537-543.
- Tekinarslan, E. ve Gürer, M. D. (2009). *Problemlili İnternet Kullanımı: Eğitim Fakültesi Öğrencileri Üzerinde Çok Yönlü Bir İnceleme*. In Proceedings of 9th International Educational Technology Conference.
- Tuğrul, C. (1996). Gençlik Dönemindeki Aile Sorunlarını Değerlendirme Ölçeği: Faktör Yapısı, Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*,11, 25-43.
- Tuncay, A. Y. A. S., & Horzum, M. B. (2013). İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 46-57.,
- Tutgun, A. (2009). *Öğretmen adaylarının problemlili internet kullanımlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tuzgöl, M. (1998). *Ana-baba Tutumları Farklı lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Türk Dil Kurumu Sözlük. (2012). *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını
- Türkoğlu, S. (2013). *Ergenlerin problemlili internet kullanımları ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B., & Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on Internet use of primary school children. *Computers & Education*, 55, 454-464.
- Van den Eijnden, R. J. J. M., Spijkerman, R., Vermulst, A. A., van Rooij, T. J., & Engels, R. C. M. E. (2010). Compulsive internet use among adolescents: Bidirectional parent–child relationships. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 38, 77-89.
- Watts, W.J. (1979). *Deaf Children and Some Emotional Aspects Of Learning*. *The Volta Review*, 491- 500.
- Weiss, L. (1998). *Çocuğumu nasıl anlarım?* (çeviri: Sinan Köseoğlu), Beyaz Yayınları, 297 s., İstanbul.
- Whang, L. S., Lee, S. ve Chang, G. (2003). Internet over-users' psychological profiles: A behavior sampling analysis on internet addiction. *CyberPsychology & Behavior* 6 (2): 143-150
- Yalom, I. D. (Ed.) (2008). *Ergen Terapisi*. İstanbul: Prestij Yayınları
- Yang, C. K, Choe, B. M., Baity, M., Lee, J. H., & Cho, J. S. (2005). SCL 90-R and 16PF profiles of senior high school students with excessive internet use. *Canadian Journal of Psychiatry*, 50(7), 407-414.
- Yang, S-C. ve Tung, C.-J. (2007). Comparison of internet addicts and nonaddicts in Taiwanese high school. *Computers In Human Behavior*, 23, 79–96.
- Yavuzer, H. (1995). Yaygın Anne-baba Tutumları. Ana-Baba Okulu (5. basım), Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yavuzer, H. (1995). Ana-Baba ve Çocuk (Sekizinci baskı) . Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yavuzer, H. (2002). *Çocuk Psikolojisi* (22.Basım). Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yavuzer, H. (2014). *Ana-baba ve çocuk*. 25. Baskı, Remzi Kitabevi, 262 s., İstanbul.

- Yellowlees, P. M. ve Marks, S. (2007). Problematic internet use or internet addiction. *Computers in Human Behavior* 23 : 1447-1453.
- Yenilmez, K., Anapa, P., Ersoy, M. ve Turgut, M. (2011). İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının Eğitsel İnternet Kullanımına Yönelik Öz-Yeterlik İnançları. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, Fırat Üniversitesi.
- Yılmaz ,E., Y.L.Şahin, H.İ.Haseski ve O.Erol (2014). “ Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: Balıkesir İli Örneği”. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 133-144.
- Yılmaz, H. (2002). *Sevgili Anne ve Babacığım Lütfen Bu Kitabı Okur Musunuz? Çizgi Kitabevi*, Konya.
- Yılmaz, Y. (2007). Anne Baba Tutumları İle İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Özerkliklerinin Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Young, K. S. (2004). Internet addiction: A new clinical phenomenon and its consequences. *American Behavioral Scientist*, 48(4), 402-415.
- Yurttaş, A. (2010). İlköğretim İkinciKkademe Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri ile Algıladıkları Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi(İstanbul İli Kadıköy İlçesi Örneği). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Zorbaz, O. (2013). *Lise Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımının Sosyal Kaygı ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyala Bilimler Enstitüsü.

EKLER

EK 1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli öğrenciler,

Bu çalışma, ergenlerin internet kullanımı ile anne baba tutumları ve uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılmaktadır. Sizden her maddeyi dikkatli bir şekilde okuyarak, kendinize en uygun seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir. Cevaplarınız bilimsel bir araştırma amacıyla kullanılacak ve bilgiler gizli tutulacaktır. Yardımcı olduğunuz ve içtenlikle yanıtladığınız için teşekkür ederim.

Kıymet
YAMAN

1. Cinsiyetiniz: Kız Erkek

2. Sınıfınız: 9 10 11 12

3. Yaşınız:

4. Annenizin eğitim durumu:

Okur Yazar Değil Okur Yazar İlköğretim
 Ortaöğretim Üniversite Yüksek Lisans Doktora

5. Babanızın eğitim durumu:

Okur Yazar Değil Okur Yazar İlköğretim
 Ortaöğretim Üniversite Yüksek Lisans Doktora

6. Evinizde internet bağlantısı var mı? Var Yok

EK 2: ROBBİNS ANNE BABA ALGI ÖLÇEĞİ

ANNENİZ İLE İLİŞKİNİZ

	Tamamen Yanlış	Kısmen Yanlış	Ne Doğru Ne Yanlış	Kısmen Doğru	Tamamen Doğru
01. Annem, herhangi bir konuda benim neler hissettiğimi anlar.	1	2	3	4	5
02. Annem, bana sıklıkla nasıl bir yaşam sürdürmem gerektiğini anlatır.	1	2	3	4	5
03. Annem benimle konuşmak için zaman ayırır.	1	2	3	4	5
04. Annem beni olduğum gibi kabul eder ve sever.	1	2	3	4	5
05. Annem mümkün oldukça kendi seçimlerimi yapmama izin verir.	1	2	3	4	5
06. Annemin beni çok fazla düşünmediği kanısındayım	1	2	3	4	5
07. Annem bana olan sevgisini açıkça ifade eder.	1	2	3	4	5
08. Herhangi bir sorun yaşadığımda annem benim düşüncelerimi ve görüşlerimi dinler.	1	2	3	4	5
09. Annem benimle birlikte olmak için yeterince zaman ayırır.	1	2	3	4	5
10. Annem bana kendimi özel hissettirir.	1	2	3	4	5
11. Annem kendim için kararlar almama izin verir.	1	2	3	4	5
12. Annem genellikle benimle ilgilenmeyecek kadar meşguldür.	1	2	3	4	5
13. Annem, genellikle benim düşünceleri mi kabul etmez ve onaylamaz.	1	2	3	4	5
14. Annem, bir şeyi onun istediği şekilde yapmam konusunda ısrarcı davranır.	1	2	3	4	5
15. Annem, yaşadığım sorunlarla pek ilgili değildir.	1	2	3	4	5
16. Annem, genellikle beni gördüğünde mutlu olur.	1	2	3	4	5
17. Annem, genellikle benim bakış açımdan olaylara bakmaya çalışır.	1	2	3	4	5
18. Annem, bana yardımcı olmak için zaman ve enerji harcar.	1	2	3	4	5
19. Annem, kendi kararlarımı almamda bana yardımcı olur.	1	2	3	4	5
20. Annemin benimle ilgili hayal kırıklığı yaşadığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
21. Annem, benim birçok ihtiyacıma yeterince duyarlı değildir.	1	2	3	4	5

BABANIZ İLE İLİŞKİNİZ

	Tamamen Yanlış	Kısmen Yanlış	Ne Doğru Ne Yanlış	Kısmen Doğru	Tamamen Doğru
01. Babam, herhangi bir konuda benim neler hissettiğimi anlar.	1	2	3	4	5
02. Babam, bana sıklıkla nasıl bir yaşam sürdürmem gerektiğini anlatır.	1	2	3	4	5
03. Babam benimle konuşmak için zaman ayırır.	1	2	3	4	5
04. Babam beni olduğum gibi kabul eder ve sever.	1	2	3	4	5
05. Babam mümkün oldukça kendi seçimlerimi yapmama izin verir.	1	2	3	4	5
06. Babamın beni çok fazla düşünmediği kanısındayım.	1	2	3	4	5
07. Babam bana olan sevgisini açıkça ifade eder.	1	2	3	4	5
08. Herhangi bir sorun yaşadığımda babam benim düşüncelerimi ve görüşlerimi dinler.	1	2	3	4	5
09. Babam benimle birlikte olmak için yeterince zaman ayırır.	1	2	3	4	5
10. Babam bana kendimi özel hissettirir.	1	2	3	4	5
11. Babam kendim için kararlar almama izin verir.	1	2	3	4	5
12. Babam genellikle benimle ilgilenmeyecek kadar meşguldür.	1	2	3	4	5
13. Babam, genellikle benim düşünceleri mi kabul etmez ve onaylamaz.	1	2	3	4	5
14. Babam, bir şeyi onun istediği şekilde yapmam konusunda ısrarcı davranır.	1	2	3	4	5
15. Babam, yaşadığım sorunlarla pek ilgili değildir.	1	2	3	4	5
16. Babam, genellikle beni gördüğünde mutlu olur.	1	2	3	4	5
17. Babam, genellikle benim bakış açımdan olaylara bakmaya çalışır	1	2	3	4	5
18. Babam bana yardımcı olmak için zaman ve enerji harcar.	1	2	3	4	5
19. Babam, kendi kararlarımı almamda bana yardımcı olur.	1	2	3	4	5
20. Babamın benimle ilgili hayal kırıklığı yaşadığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
21. Babam, benim birçok ihtiyacıma yeterince duyarlı değildir.	1	2	3	4	5

EK 3: REYNOLDS ERGENLER İÇİN UYUM TARAMA ENVANTERİ

SON ALTI AY İÇİNDE HİSSETTİKLERİNİZ :

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık Sık	Her Zaman
01. Hayatımda her şeyin yolunda olduğunu hissettim.	1	2	3	4	5
02. Öğretmenlerim veya ebeveynlerimle tartıştım.	1	2	3	4	5
03. İlaç veya alkol kullandım.	1	2	3	4	5
04. Arkadaşlarımla ya da ailemle birlikte olmaktan mutluluk duydum.	1	2	3	4	5
05. Sinirden kendimi kaybettim.	1	2	3	4	5
06. Kendimi iyi hissettim.	1	2	3	4	5
07. Yetişkinlerle tartıştım.	1	2	3	4	5
08. Büyüklerim ne isterse yaptım.	1	2	3	4	5
09. İnsanları rahatsız edecek şeyler yaptım.	1	2	3	4	5
10. Birisi benden bir şey yapmamı istediye, tam tersini yaptım.	1	2	3	4	5
11. Çok sinirli hissettim.	1	2	3	4	5
12. Başkalarından öğ almak istedim.	1	2	3	4	5
13. Okulda ya da evde kuralları çiğnedim.	1	2	3	4	5
14. Geceleri izinli olduğum zamandan daha çok dışarıda kaldım.	1	2	3	4	5
15. O kadar sinirlendim ki evde ve okulda bir şeyleri fırlatıp attım.	1	2	3	4	5
16. Yeni insanlarla tanışırken rahattım.	1	2	3	4	5
17. Suç sayılabilecek şeyler yaptım.	1	2	3	4	5
18. Çok yalnızdım.	1	2	3	4	5
19. Arkadaşlarımla eğlendim.	1	2	3	4	5
20. Çok gergin hissettim.	1	2	3	4	5
21. Okulda veya işte başımı derde soktum.	1	2	3	4	5
22. Sinirli hissettim.	1	2	3	4	5
23. Sıkıntılı ve üzgün hissettim.	1	2	3	4	5
24. Aileme nerede olduğumu söylemeden evden uzakta oldum.	1	2	3	4	5
25. Çalışmadım veya ödevlerimi teslim etmedim.	1	2	3	4	5
26. Birçok şeyden dolayı endişelendim.	1	2	3	4	5
27. Gelecek için çok fazla endişelendim.	1	2	3	4	5
28. Uykuya geçmede sorun yaşadım.	1	2	3	4	5
29. Üzgün hissettim.	1	2	3	4	5
30. Konsantre olmakta güçlük çektim.	1	2	3	4	5
31. Sebepsiz ağlamaklı hissettim.	1	2	3	4	5
32. Kötü olduğunu bildiğim bir şey yaptım.	1	2	3	4	5

EK-4: İNTERNET KULLANIM ÖLÇEĞİ

Açıklama: Bu anket, bireylerin internet kullanım davranışlarını belirlemek için hazırlanmıştır. Sizden istenen, internet kullanırken genellikle gösterdiğiniz davranışları dikkate alarak, aşağıdaki ifadelerden her birinin size uygunluk derecesini belirlemenizdir. Bu amaçla, ilk önce her bir ifadeyi okuyunuz ve daha sonra her bir ifadenin karşısındaki;

1= “Hiç Uygun Değil” 2= “Nadiren Uygun” 3= “Biraz Uygun” 4= “Oldukça Uygun” 5= “Tamamen Uygun” seçeneklerden kendi durumunuza uygun olan bir seçeneği işaretlemenizdir. Lütfen, hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Yanıtlarken kendi internet kullanım davranışlarınızı olduğu gibi yansıtmanız, sonuçların daha sağlıklı değerlendirilmesine katkıda bulunacaktır.

		Hiç Uygun	Nadiren	Biraz Uygun	Oldukça	Tamamen
1	İnternet bağlantımı kesmeye her karar verdiğimde kendi kendime “birkaç dakika daha” diyorum.	1	2	3	4	5
2	İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor.	1	2	3	4	5
3	İnternet ortamında elde ettiğim saygıyı günlük yaşamımda bulamıyorum.	1	2	3	4	5
4	İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum.	1	2	3	4	5
5	İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor.	1	2	3	4	5
6	Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum.	1	2	3	4	5
7	İnternete gerekmedikçe girmekten kaçınıyorum.	1	2	3	4	5
8	Yalnızlığımı internetle paylaşıyorum.	1	2	3	4	5
9	Tekrar internete girene kadar kendimi huysuz, karamsar, rahatsız ve huzursuz hissediyorum.	1	2	3	4	5
10	Problemlerimden bunaldığımda sığındığım en iyi yer internettir.	1	2	3	4	5
11	Birisi internette ne yaptığımı sorduğunda savunmacı ve gizleyici oluyorum.	1	2	3	4	5
12	Planladığımın dışında fazladan bir dakika bile interneti kullanmıyorum.	1	2	3	4	5

		Hic Uygun Değil	Nadiren Uygun	Biraz Uygun	Oldukca Uygun	Tamamen Uygun
13	İnternette bağlantı kurduğum insanlara kendimi daha iyi anlatıyorum.	1	2	3	4	5
14	İnternete giremediğim zaman, internette olmayı düşünmekten kendimi alıkoyamıyorum.	1	2	3	4	5
15	İnternette, kontrol benden çıkıyor.	1	2	3	4	5
16	İnternet yüzünden yemek yemeyi unuttuğum zamanlar oluyor.	1	2	3	4	5
17	İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum.	1	2	3	4	5
18	Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internete erişmek için harcamayı tercih ediyorum.	1	2	3	4	5
19	Sürekli ziyaret ettiğim internet sitelerini bir gün dahi girememeye tahammül edemiyorum.	1	2	3	4	5
20	İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum.	1	2	3	4	5
21	Yapmam gereken işler çoğaldıkça, internet kullanma isteğim de o ölçüde artıyor.	1	2	3	4	5
22	İnternet, yapmam gerekenleri ertelemek için vazgeçilmez bir araçtır.	1	2	3	4	5
23	İnternet kullanımım, benim için önemli kişilerle olan ilişkilerimde problem yaşamama neden oluyor.	1	2	3	4	5
24	İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum.	1	2	3	4	5
25	İnterneti kullanmasam bile sürekli aklımda.	1	2	3	4	5
26	İnternette kendimi çok özgür hissediyorum.	1	2	3	4	5
27	İnternette çok fazla zaman geçirdiğim için başarımlarım düşüyor.	1	2	3	4	5
28	İnternet kullanmayı bırakmadığım için randevularıma veya derslerime geç kalıyorum.	1	2	3	4	5
29	Sabahları uyandığimde bir an önce internete bağlanmak istiyorum.	1	2	3	4	5
30	İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum.	1	2	3	4	5
31	İnternet beni kendisine esir ediyor.	1	2	3	4	5
32	İnternet ortamında genellikle kendimi huzurlu hissediyorum.	1	2	3	4	5
33	İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişime tercih ediyorum.	1	2	3	4	5

